

ROSTRA

ECONOMICA

CHINA, DE GROEIENDE
DRAAK

SNABELLENDE
HOOGLERAREN

Alles doen om geluk voor je cliënten af te dwingen.

Dat wordt je business.

Net zo lang doorzoeken tot je het juiste antwoord hebt gevonden. Niet ophouden tot je succes voor je cliënten hebt afgedwongen. Daar sta jij voor. Want je ziet de problematiek van je cliënten als een uitdaging. Het is deze instelling die wij van je verwachten als je als accountant m/v bij ons aan de slag wilt.

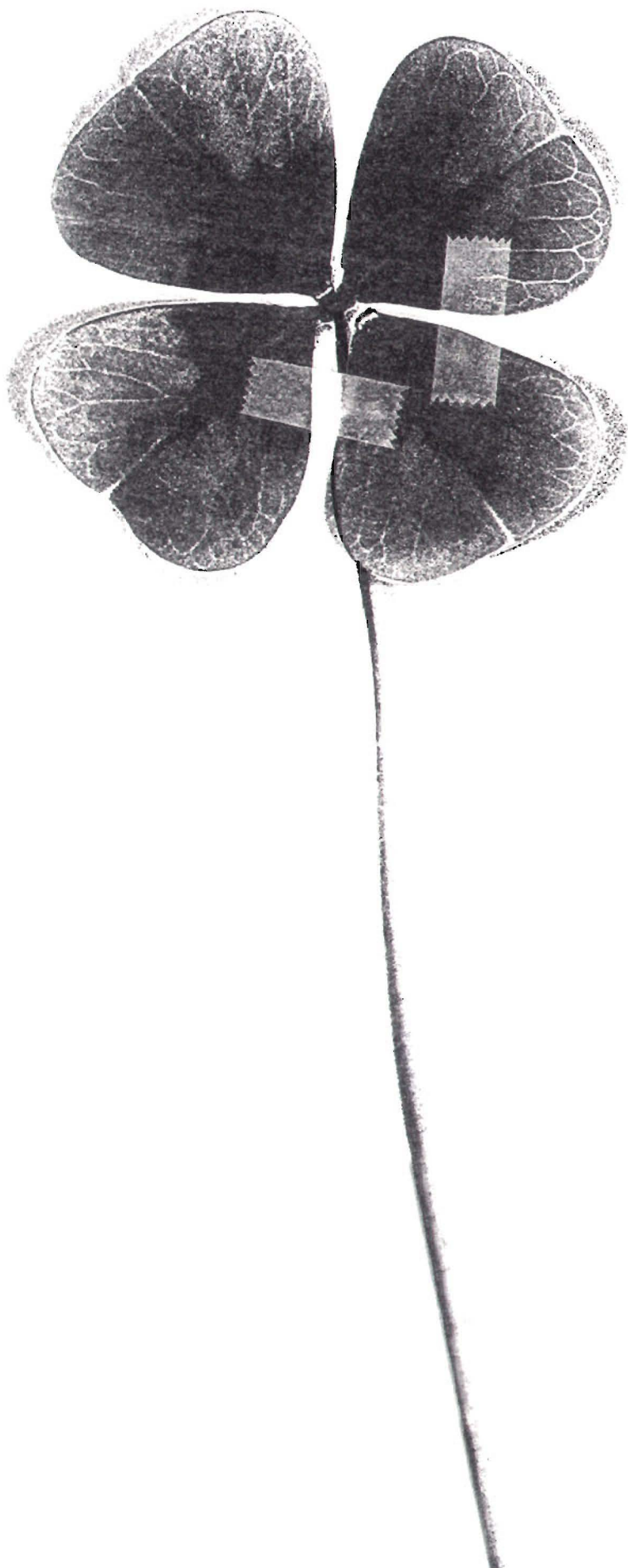
ACCOUNTANTS

Topprestaties leveren is de norm bij Coopers & Lybrand. In een open en stimulerende omgeving werk je aan bedrijfsgerichte oplossingen, waardoor onze cliënten beter, efficiënter en slagvaardiger kunnen opereren.

Ben jij een afgestudeerde bedrijfseconoom die ons aanbod durft aan te nemen? Zie jij het werken in teamverband als een professionele stimulans? Ben je ondernemend en op zoek naar verantwoordelijkheid? Ben je ervan overtuigd dat geluk af te dwingen is? Stuur dan je schriftelijke sollicitatie voor toekomstig accountant naar Coopers & Lybrand, t.a.v. de heer P. Schuijjer, postbus 94200, 1090 GE Amsterdam, telefoon (020) 568 66 66.

**Coopers
& Lybrand**

**Solutions
for Business**

De FEE-onderwijsbokaal pag. 17

Introductie Economie pag. 6

- 4 Hoogleraren timmeren aan de weg Andreas de Groot van Embden
6 Introductieweek 1993 Hans Lingeman
9 Facts & Figures van het nieuwe studentbestuurslid
10 China, de groeiende draak Esther van Rijswijk
13 Het realisme van de 'zoetwatergekken' drs. M.A. van der Ende
17 Van der Schroef onderwijsprijs drs. B. Boots
18 Fac-nieuws
20 Vooroordelen en onwetendheid in het onderwijs M. Hoek
22 Oost-Duitsland en de rijke oom W. Verbeeck
25 J'Accuse Henk Koster
25 Slotwoord E. Slot
25 Agenda
27 Column P. den Haan
27 *Roetersstraat 11* Zeger Stinis

REDACTIONEEL

'Welkom in wetenschappelijke kringen'

Rostra heet jong aanstormend wetenschappelijk talent hartstikke welkom. Beseft wel: studeren doe je niet *in* een stad maar *aan* een Universiteit. Jawel, de Universiteit van Amsterdam verschuilt zich niet meer achter de slagzin 'Studeren doe je in een stad'. De UvA durft ervoor uit te komen dat ze een bolwerk is van wetenschappelijk onderzoek en onderwijs, de plek bij uitstek om het 'Ei van Columbus' te vinden. Wij, die al een tijdje aanmodderen aan de FEE, weten wel beter. Verder dan een rauw ei na een goede kater is menig economisch student niet gekomen. Desalniettemin, de jeugd heeft de toekomst dus er is nog hoop. Eenmaal over de drempel gestruikeld zal het aankomend talent verrast staan van al die vage verenigingen aan onze faculteit. Neem nou Rostra, het blad dat met eieren gooit, moeder EEFA en haar kroost en natuurlijk de ladderzatte boekverkopers van de SEF. Voor een kleine impressie zie FAC-Nieuws. En tenslotte hebben we nog de 'bijkussende hoogleraren'. Ook zij hebben het 'Ei' inmiddels van alle kanten bekeken en zijn tot de conclusie gekomen dat het antwoord niet binnen de faculteit ligt maar ergens daarbuiten, waar de kip met de gouden eieren aan het broeden is...
Welkom in wetenschappelijke kringen!

Blad van de Faculteit der Economische Wetenschappen en Econometrie van de Universiteit van Amsterdam
Nummer 196, Oktober 1993

Redactie:
Esther van Dijk
Pieter van der Does
Pieter Elshout
Andreas de Groot van Embden
Dr. E. de Jong
Dr. Ir. H. Koster
Willem Leenen
Esther van Rijswijk
drs. P.R.J. Roet
Zeger Stinis
Robbert Tiemens

Fotografie:
Marian Vleerlaag
Hans Lingeman

Deadline:
Aanleveren artikelen november-
nummer vóór 12 oktober en mede-
delingen voor agenda: 19 oktober.

Adreswijzigingen:
Studentenadministratie,
Nieuwe Doelenstraat 15
1012 CP Amsterdam

Voor reacties, brieven en open sol-
licitaties is de redactie
bereikbaar op:
Kamer 0.05 (E3) Roetersstraat 11
1018 WB Amsterdam
Tel: (020) 525.4297

Ingezonden brieven, artikelen en
studierapportages kunnen worden
ingekeurd.

Voorpagina:
Bijklossen aan de FEE
(Hans Lingeman)

Verschijsing:
8 x per jaar in een oplage
van 5000 ex.

Advertenties:
Tarieven op aanvraag verkrijgbaar.
Opdrachten schriftelijk t.a.v.
de penningmeester.

Advertenties in dit nummer van:
Coopers & Lybrand
Deloitte & Touche
KPMG Klynveld
KPN
Mc Kinsey
Scheltema Holkema Vermeulen
Unilever
VB Accountants

Zet- en drukwerk:
De Bussy Ellerman Harms BV.
ISSN 0166 - 1485

Hoogleraren tim

Eind vorig jaar kwam de Rotterdam School of Management, een onderdeel van de Erasmus Universiteit Rotterdam, in opspraak. De opleiding verkeerde in financiële problemen en de Erasmus Universiteit moest bijspringen. Bij nader onderzoek bleek dat de hoogleraren die daar een aantal uur per week doceren buitensporig hoge bedragen bijverdienden. Dit werd door de Erasmus Universiteit oogluikend toegelaten. Binnen de management opleiding werd met geld gestrooid en het geld kwam uiteindelijk in de zakken van (hoog)leraren terecht. Aanleiding genoeg voor scherpe vragen in de Tweede Kamer.

Zodoende is de affaire uitgegroeid tot een principiële kwestie. De vraag wordt gesteld of het voor wetenschappelijk personeel ethisch verantwoord is naast hun universitaire aanstelling extra te verdienen door middel van het 'bijklussen'. Om deze vraag te beantwoorden is in februari een parlementaire commissie, de commissie Zeevalking, als een soort 'Deus Ex Machina' in het leven geroepen. De heksenjacht die volgde, leidde uiteindelijk tot het aftreden deze zomer van staatssecretaris In 't Veld van Onderwijs. De heer In 't Veld is de zondebok, hoewel zijn naam inmiddels door de Adviescommissie is gezuiverd.

'IN PRINCIPE'

De commissie Zeevalking is in september met het Adviesrapport gekomen. Daarin werd meegedeeld dat ongelimiteerd bijklussen 'in principe' wel mag maar dat er strengere afspraken nodig zijn tussen universiteit en bijklusser over de melding en verdeling van het bijverdiende geld. De bestaande bonte verzameling van regels is te divers, ondoorzichtig en per universiteit verschillend, aldus het rapport. Waar het dus in wezen om gaat is dat de universiteit, als overheidsorgaan, graag de ondernemende en 'buitenechtelijke' activiteiten van haar werknemers nauwgezet wil controleren en, als het even kan, er een graantje van mee wil pikken.

In dit land van inkomensnivellering wordt ondernemend gedrag in politiek Den Haag niet op prijs gesteld. Scheve beloningsverhoudingen zaaien kwaad bloed, helemaal binnen overheidsorganisaties. Het bijverdiende geld moet 'in principe' teruggestort worden op de rekening van de faculteit. Onlangs heeft Prof.dr. J.J. van Duijn (vakgroep Financieel Management van de Universiteit van Amsterdam) zich verbijsterd uitgesproken over hoe het in Nederland met het denken over presteren en belonen

De hele affaire rond de 'bijklussende hoogleraren' heeft de ethiek van de wetenschappelijke gedragscode op de tocht gezet. De hoogleraar wordt afgeschilderd als de stoute wetenschapper die naast zijn officiële functie er nog wat bij snoept. Het vreemde is dat niet zozeer de kwaliteit van de wetenschapsbeoefening (Onderwijs & Onderzoek) in de hele discussie voorop staat maar het bedrag dat de wetenschapper bijverdient. Waar gaat het nou eigenlijk allemaal om en wat heeft het met de FEE te maken?

Andreas de Groot van Embden

is gesteld, immers, zo schrijft hij: ... 'benepener en mieziger kan dat denken toch haast niet worden¹'. Het feit dat Den Haag zich zo druk maakt om deze affaire betekent dat de politiek, zo schrijft de heer van Duijn, veel te ver van de (ondernemende) marktsector afstaat.

DE STUDENT

Maar binnen de hele discussie over de 'bijklussende hoogleraar' wordt nauwelijks aandacht besteed aan de vraag of de kwaliteit van het onderwijs juist verbeterd of verslechtert als een hoogleraar aan de weg timmert. Immers, een student is geïnteresseerd in de kwaliteit van het onderwijs en de mogelijkheden tot het verrichten van onderzoek.

De huidige student kijkt veel meer om zich heen en stelt steeds duidelijkere eisen aan wat een universiteit hem/haar te bieden

eisen tegemoet komt en de efficiëntie waarmee de reorganisatie van de verschillende vakgroepen plaatsvindt. Dat neemt niet weg dat er iets wezenlijks aan het veranderen is. Nu de studentenaantallen bij de FEE teruglopen (sinds 1989 met 40%) en de financiële middelen vanuit de overheid verminderen, constateren we een groeiende tendens naar de 'ondernemende universiteit'. De faculteit moet steeds vindingrijker op zoek naar nieuwe fondsen om Onderwijs en Onderzoek te bekostigen, en tegelijk concurreren met andere faculteiten om de gunsten van huidige en nieuwe studenten.

Bij de FEE hebben we gezien hoe nieuwe 'top' wetenschappers en docenten het laatste jaar zijn aangetrokken met verschillende relaties buiten de universiteit en een grote publikatiedrift om de reputatie van de FEE op te vijzelen. De populariteit van

de top 20 wetenschappers in Nederland wordt namelijk gemeten naar het aantal publikaties in min of meer gerenommeerde (vak)bladen.

Tegelijk worden onderzoeksopdrachten vanuit het bedrijfsleven binnengehaald door afzonderlijke hoogleraren, wat weer een goede opening biedt voor studenten om te kijken wat er zich 'in de praktijk' afspeelt. Als hoogleraren of wetenschappelijke medewerkers door middel van nevenwerkzaamheden buiten de faculteit of via het binnengaan van contractonderzoek nieuwe

kennis of vaardigheden meebrengen, dan kan dit het onderwijs en onderzoek voor alleen maar ten goede komen.

De universiteit, als bastion van wetenschappers in hun ivoren torens, heeft de ophaalbrug naar beneden gelaten en treedt in contact met de buitenwereld. Dit heeft

Vreemd bijklussen

heeft. Dit uit zich binnen de economische faculteit door middel van een roep om meer en kleinere werkgroepen en betere hoorcolleges, of bijvoorbeeld d.m.v. het instellen van de jaarlijkse prijs voor de beste docent. Men kan vraagtekens zetten bij de snelheid waarmee de faculteit aan deze

meren aan de weg

echter wel als gevolg dat wetenschappers geconfronteerd raken met het beloningsniveau op de 'vrije markt' dat beduidend hoger ligt dan het ambtenarensalaris aan de faculteit. Een hoogleraar met een voltijdsaanstelling die soms als consultant bij een organisatie optreedt of commissaris is bij een bedrijf, kan een aardig zakcentje bijverdienen. Dit is op zich geen probleem als nevenwerkzaamheden een wetenschapper motiveren beter onderzoek en onderwijs te leveren. Maar de kwestie rond de bijklussende hoogleraar heeft het hek van de ophaalbrug in een klap naar beneden gehaald en de 'ondernemende universiteit' ter discussie gesteld.

HEFT IN EIGEN HANDEN

De FEE heeft de bui boven de faculteit al zien hangen. Tijdens de commotie rond de adviescommissie Zeevalking heeft het faculteitsbestuur in augustus (dus vóór het adviesrapport uitkwam) het heft in eigen handen genomen en een eigen rapport gepubliceerd, getiteld: 'Nevenwerkzaamheden en Nevenverdiensten'.

Hiermee wil de economische faculteit in de behoefte van 'bijklussers' voorzien d.m.v. een regeling voor nevenwerkzaamheden en nevenverdiensten, '...niet zozeer om misstanden tegen te gaan, maar om enige uniformiteit te brengen in de gang van zaken bij verschillende vakgroepen en verschillende mensen,' aldus de inleiding van het rapport. De faculteit wil duidelijk(er) haar eigen grenzen trekken en haar controlefunctie definiëren: '...in de eerste plaats om de vervulling van de primaire taken van de vakgroepen veilig te stellen, en niet om zoveel mogelijk geld voor de faculteit te verkrijgen'. Nevenwerkzaamheden mogen niet ten koste gaan van de onderzoeks- en onderwijstaken van het wetenschappelijk personeel. Het rapport is een notitie en bevat geen

vaste richtlijnen waaraan niet getornd kan worden; het beveelt een gedragscode aan. Door middel van 'overleg' moet binnen de faculteit een soort consensus worden bereikt over de aanpak van nevenwerkzaamheden en de te treffen maatregelen.

Het rapport geeft een scheiding aan tussen 'vreemde' nevenwerkzaamheden en 'professionele' nevenwerkzaamheden. De vreemde nevenwerkzaamheden behoren volgens het rapport niet tot de reguliere taken van de wetenschappelijke medewerker en mogen in principe niet tijdens de reguliere werktijd verricht worden. Het vreemde bijklussen mag niet ten koste gaan van meer dan 5% van de reguliere werktijd, i.e. bij een voltijdsaanstelling een halve dag per twee weken. Dus als een hoogleraar 's avonds in een jazzband de

saxofoon speelt en daar iets leuks aan over weet te houden gaat het de faculteit verder niks aan.

Bij professionele nevenwerkzaamheden gebruikt men echter dezelfde deskundigheid als het werk binnen de vakgroep. Derhalve '...kan men echter op goede gronden stellen dat vakgroep en faculteit in de inkomsten behoren te delen' omdat de medewerker anders zijn bijbaan niet zo makkelijk had kunnen krijgen en tegelijk gebruik maakt van verschillende facultaire faciliteiten. Als regel is een franchise van 5% ingesteld voor een wetenschappelijke medewerker met een voltijdsaanstelling. Dit betekent dat indien de

bijverdiensten 5% van het jaarsalaris te boven gaan, het teveel verdiende bedrag wordt verdeeld over de faculteit, het vakgroepsfonds en de betrokkene. Dus de rest van de bijklusverdiensten staan ter discussie. Een pittige hoogleraar kost de faculteit zo'n f800.- per dag. In totaal mag een hoogleraar dus voor f40.- per dag, i.e. voor f800.- per maand professioneel bijklussen. Gegeven de veronderstelling dat een hoog-

leraar op de 'vrije' markt veel meer waard is, kan hij dit bedrag (bijstandsniveau voor een werkloos academicus) binnen een paar uur verdienen. Over het teveel verdiende zal de hoogleraar moeten onderhandelen met de faculteit of anders zal het faculteitsfonds en het vakgroepsfonds aardig bijgespekt kunnen worden. Voor sommige hoogleraren misschien een weinig motiveerende gedachte.

MOTIVATIE & CONTROLE

Strikt genomen hebben wetenschappelijke medewerkers een 38 uren werkweek. De heer Van der Ploeg vindt '...dat het moeilijk vol te houden is dat een universitaire aanstelling een inzet van meer dan 38 uur per week verlangt²'. Genoeg tijd dus om buiten de werkuren bij te klussen. Een bijbaan komt niet alleen de betrokkene voordelig uit maar ook indirect het aanzien van de faculteit. Enerzijds, als bijklussen verboden wordt dan kan het demotiverend werken. Immers, goede wetenschappers zullen misschien hun heil elders zoeken. Zo gaan we misschien naar de situatie toe dat elke universiteit in haar secundaire arbeidsvoorwaarden een 'bijklus-clausule' opneemt. Het hangt dan van de behendigheid van de hoogleraar af hoe hij/zij over zijn/haar arbeidscontract kan onderhandelen en de verschillende universiteiten weet uit te spelen. De SEF-cursus 'Effectief Onderhandelen' is hierbij natuurlijk nooit weggegooid geld (slechts f50.-). Anderzijds, indien de ondernemende wetenschapper alles in eigen zak mag steken is het gevaar groot dat er niets van de wetenschap terecht komt.

Zo is er een aantal haken en ogen aan deze affaire waar men niet zo snel uit kan komen. Wat begon als een 'faux pas' aan de Erasmus universiteit is nu uitgegroeid tot een nationale 'blamage', wat tussen faculteit en hoogleraar opgelost moet worden. Want, is bijklussen überhaupt te controleren? Het facultaire rapport is daar vrij eenduidig over: 'het antwoord is dat wij (de faculteit) het niet weten, en dat het niet valt te controleren'. Daarmee is de kous af! We vallen terug op het eeuwen oude economische principe van 'goed koopmansgebruik' in de hoop dat goed fatsoen en morele integriteit ons door onrustig vaarwater zullen leiden.

1) Economisch Statistische Berichten, 21-7-1993.

2) Economisch Statistische Berichten, 18-8-1993.

Professioneel bijklussen

Goedemiddag Robert, jij was mentor en begeleidde een groepje eerstejaars met zijn eerste schreden binnen de economische faculteit. Mentoren zijn mensen die zelden op de voorgrond treden, er is niet veel propaganda over, hoe ben jij mentor geworden? Dat is een beetje raar verhaal. Ik was op een feestje - veel gezopen, ladderzat - en daar liep ik Leontien tegen het lijf die in de introductiecommissie zat. Zij maakte mij onder het praten steeds enthousiaster over het mentorschap en bovendien had ik mezelf als eerstejaars ook wel vermaakt. Ik heb er veel vrienden leren kennen, dus was de stap achteraf niet zo groot.

Leontien heeft verder alles voor je geregeld?

Ja, in de vergadering die de introductiecommissie hield werd besloten wie mentor werd en wie niet. Ik werd er één van.

Word je als mentor nog begeleid? Tenslotte heb jij een andere propedeuse en verplicht doctoraal gehad dan de aankomende studenten.

Op maandag 6 september kregen we een algemene training voor het praatje dat je moet houden en de voorbereiding. Ina Kamerman (studieadviseur, red.) was er ook bij en die heeft ons uitgelegd dat er nu een mentorenstelsel voor docenten is. Ook dat was nieuw voor me.

Sta je er in je eentje voor?

Nee, per groep waren twee mentoren, ik werd bij Edo ingedeeld. Dinsdagochtend,

Introductieweek 1993

Als je dinsdag 7 september de hal van het E-gebouw zou hebben betreden, had je ze kunnen zien: de nieuwelingen. Onwennig en in kleine groepjes stonden daar de toekomstige economen. Om hen heen krioelden drukdoenerig de mentoren en andere belangrijke mensen. Onder de trap stond de tap en onder de klok Frans Klijn (achter de computer), kortom: aan alles was gedacht. Omdat deze keer geen persdelegatie gestuurd kon worden naar Heino, heeft Rostra onder het genot van een kopje koffie een man van het front geïnterviewd; Robert Kok, vierdejaars en mentor.

Hans Lingeman

toen de eerstejaars in zaal A van het psychologie-gebouw werden voorgelicht door onder andere Erik Dirksen kregen wij het restgroepje. Dat waren diegenen die geen wiskunde A, B of economie 1, 2 hadden, we konden er een klein collegezaaltje mee vullen! We hebben ze enkele zaken uitgelegd, hoe de studie in elkaar zit, het puntenstelsel, waar je de Sef kunt vinden en nog meer van dat soort dingen. 's Middags hebben we ze langs alle verenigingen rondgeleid, waar ze ook nog een praatje kregen.

Ook langs Rostra?

Ehm, ja.

Het lijkt erop alsof alles op rolletjes liep, ...

Ja, alles ging redelijk goed. Maar dinsdagavond was er geen eerstejaars meer te vinden voor het diner. Ik denk dat het voor de meesten onder hen een lange dag van zitten is geweest en dat is niet makkelijk als je net een vakantie van drie maanden achter je hebt. We zijn toen maar met de mentoren onder elkaar gaan eten.

VAKANTIEKAMP HEINO

Jij en Edo zijn natuurlijk ook naar Heino gegaan, hoe ging dat?

We hadden met onze groep - op dat moment 22 personen - afgesproken om woensdagochtend bij het grenswisselkantoor op het Centraal Station te verzame-

len. Het was voor mij een hele verrassing toen we in Zwolle moesten overstappen op een boemeltreintje, ik wist niet dat die dingen nog ergens in Nederland reden.

Maar je was toch al in Heino geweest?

Jawel, maar vier jaar geleden had nog niemand een OV-jaarkaart en gingen we met bussen naar Heino. De rest was nog wel hetzelfde. Toen ik 'kinderoord De Schaarshoek' betrad, stond alles er nog precies zo bij: het vliegtuig, de kippen, scharrelend over de bosachtige grond, de bus in de discotheek, zelfs de zwartgeblakerde overblijfselen van de afgebrande voormalige bioscoopzaal. Een vlag van sentiment overspoelde mij geheel bij het avondeten, want dat was nog steeds dezelfde ellende: tuinbonen, augurken die rabarber bleken te zijn en rijst met een vaag sausje.

Jij hebt jouw groep naar ongekende hoogte gestuurd, zo ...

Mooi was dat. Bij het introductiespel tijdens de eerste dag kregen de eerstejaars een vragenlijst die ze in moesten vullen. Op de vraag 'hoe noem je een man die het met een vrouwencondoom doet,' hebben we gewonnen. Volgens ons noem je hem Marco Bakker.

... Ja ...

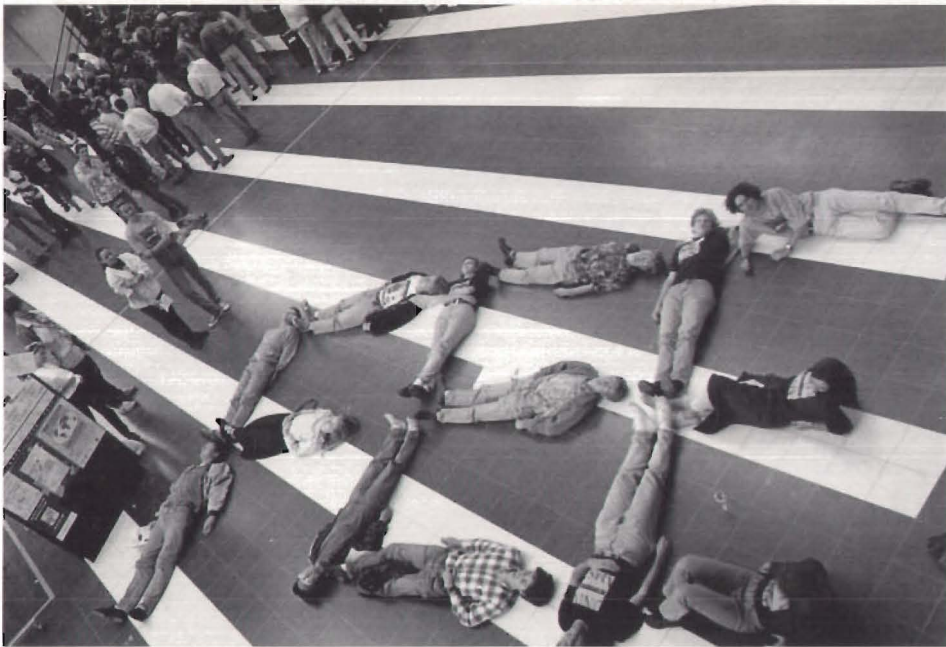
Als winnaar kregen we flessen wijn die we nog diezelfde middag demonstratief op het grasveldje hebben opgedronken, dit was ook goed voor de teamspirit. Daarnaast hebben we een aantal bierkratten gekocht, tenslotte moest door ons het studentenleven in al zijn facetten worden belicht. Omdat je ook moet weten wat de studie voor perspectieven op de arbeidsmarkt biedt, was er die dag nog een carrièreforum met de gebruikelijke bezetting; accountant, AIO, enz.

En donderdag?

Foto: Hans Lingeman

Niets is mentoren te gek!

FEE is mensenwerk

Van Rossum, die geschiedenis doceert aan de universiteit van Utrecht, zat er als een echte entertainer bij en hield de complete zaal in zijn ban.

VOORDELEN

Heb je nog veel contacten opgedaan tijdens de introductiedagen?

Niet echt, een aantal mensen kende ik al, maar de eerstejaars gaan toch hun eigen gang en het blijft bij vluchtige contacten. *Je krijgt als mentor ook een studiepunt, heeft dit jou geholpen in je keuze mentor te worden?*

Nee, dat ik een studiepunt met het mentorschap verdiende hoorde ik pas in Heino en ik zie het als mooi meegenomen, maar feitelijk heb je natuurlijk niet veel aan slechts één studiepunt. Overigens kregen we ook een T-shirt van de UvA, dat was wel leuk.

Foto: Hans Lingeman

Donderdag was er een debat tussen Hetty Pot en professor Buitelaar over iets. Maar de Amerika discussie, die door een paf-

fende Maarten van Rossum (in de zaal hingen overal bordjes 'verboden te roken') werd voorgezeten, was interessant en leuk.

R

Ik beschouw werken en studeren als een joint venture.

Met de combinatie van werken en studeren bij Deloitte & Touche geeft u zichzelf de beste kansen voor een geslaagde carrière. Uw kennis en ons boeiende werkterrein staan daarvoor garant.

Afstuderende bedrijfseconomen m/v

Deloitte & Touche behoort tot één van de grotere organisaties voor financieel-zakelijke dienstverlening in Nederland en is mondiaal aangesloten bij Deloitte Touche Tohmatsu International. Vanuit vestigingen verspreid door het gehele land werken accountants, belastingadviseurs en management consultants samen voor een zeer breed en gevarieerd cliëntenpakket. Zowel op nationaal als op internationaal niveau.

Onze groei en omvang zijn mede een gevolg van onze andere manier van werken. Markt- en cliëntgericht, met korte communicatielijnen en een informele en collegiale werksfeer.

Meer informatie over onze filosofie en uw carrièreperspectieven vindt u in onze brochure die u per telefoon of brief kunt aanvragen bij: Deloitte & Touche, afd. personeelszaken, mw. mr. B.G. Tanis, Postbus 58110, 1040 HC Amsterdam. Telefoon 020 - 6061100.

De andere manier van werken

**Deloitte &
Touche**

drs.

ir.

mr.

Wat er ook voor je naam staat, 't gaat ons erom waar je zelf voor staat.

Een titel is uiteraard van betekenis. Die staat voor een niet geringe hoeveelheid kennis. Maar het gewicht van drs., ir. of mr. wordt vooral bepaald door de man of vrouw die het voor zijn of haar naam heeft staan; de persoonlijkheid achter de titel. Ben je momenteel of binnenkort met je universitaire studie bedrijfseconomie, econometrie of accountancy in de afrondingsfase, laat ons dan nu vast weten wie je bent en waar je voor staat. Stuur een open sollicitatie naar: Koninklijke PTT Nederland NV, Concernstaf Management Development, Postbus 15000, 9700 CD Groningen. Of bel voor meer informatie: 06-0142. **Koninklijke PTT Nederland NV**

Foto: Hans Lingeman

FACTS AND FIGURES VAN HET NIEUWE STUDENTBESTUURLID

Naam:	<i>Eric M. Slot.</i>	Grootste ergenis:	<i>Mensen die ophangen nà de piep zonder iets in te spreken.</i>
Geboortedatum / plaats:	<i>20 april 1969, Oldenzaal.</i>	Kan me wakker maken voor:	<i>1. Tosties, 2. Het grote Willem</i>
Burgerlijke staat:	<i>Ongehuwd.</i>		<i>Kieft interview, 3. Telefoongesprek over (relatie) problemen.</i>
Huidige functie:	<i>Student-lid faculteitsbestuur.</i>	Mooiste avond uit:	<i>Na een dag wielrennen in de Ardennen, stappen in Luik.</i>
Kleur ogen:	<i>Blauw.</i>	Slechtste gewoonte:	<i>Vol enthousiasme ergens aan beginnen en het niet afmaken.</i>
Lengte:	<i>1,75 meter.</i>	Beste eigenschap:	<i>Goed kunnen luisteren.</i>
Borst omvang:	<i>96 centimeter.</i>	Leukste eigenaardigheid:	<i>Publiciteitsgeil.</i>
Kleur haar:	<i>Donkerblond.</i>	Favoriete econoom:	<i>Dennis Meadows.</i>
Gewicht:	<i>60 kg.</i>	Hoe denk je over economiestudenten:	<i>Individueel zijn ze erg aardig, maar als groep zo passief en ongeïnteresseerd.</i>
Schoenmaat:	<i>42.</i>	Wat is de grootste misvatting onder studenten?:	<i>Dat studeren en later veel geld verdienen vanzelf zal gaan.</i>
Bijnaam:	<i>Ek.</i>	Wat is de meest gangbare misvatting onder studenten?:	<i>Dat invloed uitoefenen op de besluitvorming binnen de faculteit geen zin heeft.</i>
Meest geliefde imago:	<i>Stoer.</i>	Wat is je meest gekoesterde opvatting / overtuiging?:	<i>Een optimist kan de hele wereld aan.</i>
Muzikale voorkeur:	<i>Van Morisson, Neil Young.</i>	Grootste uitdaging:	<i>Jongleren met vijf balletjes.</i>
Lievelingsgerecht:	<i>Verse kreeft.</i>	Grootste angst:	<i>Niet aan (mijn eigen) verwachtingen voldoen.</i>
Favoriete boek:	<i>'Nooit meer slapen' van W.F. Hermans.</i>	Wat kun jij voor studenten doen?:	<i>Aanspreekpunt zijn, ze helpen met de trage ambtelijke (universitaire) molens. Daarnaast kan ik proberen het onderwijs aan de faculteit zo goed mogelijk te laten zijn.</i>
Favoriete kunstenaar:	<i>Malevich.</i>		
Favoriete drank:	<i>Whisky.</i>		
Favoriete kleur:	<i>Blauw.</i>		
Favoriete kleding:	<i>Rugbyshirts.</i>		
Favoriete vervoermiddel:	<i>Zeiljacht.</i>		
Hobbies / tijdverdrijf:	<i>Sporten, lezen.</i>		
Welke kranten / tijdschriften lees je:	<i>Volkskrant, ESB, Zeilen, Viva, Op Pad.</i>		
Hoe ziet je vankantie eruit:	<i>Rondtrekkend per fiets, boot, trein of auto.</i>		

China, de Groeien

Sinds het ontstaan van de 'Peoples Republic of China' in 1949 wordt het land bestuurd door almachtige bureaucraten. Dit is niks nieuws vergeleken met vroegere tijden, het enige verschil is dat deze individuen nu lid zijn van de communistische partij. Traditionele problemen met betrekking tot het besturen van zo'n groot gebied met een immens gevarieerde populatie bleven. Het gevoerde beleid was bijvoorbeeld niet altijd even consistent, doordat de invloed van individuele bureaucraten erop groot was. Ook op het gebied van management was er sprake van traditionele technieken: grote sociale controle versterkt door wederzijdse supervisie tussen mensen, en een enorme preoccupatie met de noodzaak van orde, indien nodig ten koste van rechten. Ondertussen keek China niet om zich heen en had nauwelijks idee van wat er in de rest van de wereld gebeurde. Voor sociale ontwikkelingen was nauwelijks ruimte en China raakte achter in vergelijking tot omringende Aziatische landen.

CHINA EN MAO

Tot zijn dood in '76 was de Chinese politiek sterk afhankelijk van Mao. Met af en toe dramatische 'linkse' hervormingen als de Culturele Revolutie in 1966, waarbij de laatste vormen van privé ondernemingen verboden werden. De Culturele Revolutie veranderde het chinese dagelijks leven enorm, met name in de steden. Restaurantjes, markten en zelfs de straatventers moesten verdwijnen. Het straatbeeld werd er niet levendiger op.

Af en toe was er verzet tegen het beleid van Mao, maar zijn erfenis werd niet verworpen tot '78. Vanaf dat moment traden er veranderingen op, zelfvoorziening in de landbouw werd weer aangemoedigd, alsmede de heropbouw van de kleinhandel, en er kwam meer openheid. In '84-'85 steeg de inflatie en greep premier Ziyang in met verdergaande liberalisering. Dat betekende grotere vrijheden voor ondernemingen, maar ook meer persoonlijke vrijheden (geboortepanning en migratie). Deze hervormingen kunnen gezien worden als de acceptatie van markt-oriëntatie in de economie. Kleine privé ondernemingen en straatventers keerden weer terug in het straatbeeld, waardoor het aanbod van koopwaar aanzienlijk steeg.

HEMELSE VREDE

Toch raakte China vijf jaar geleden in de problemen. De inflatie steeg tot 80%. In paniek begonnen de consumenten te hamsteren, de economie was oververhit. De

Na de dood van Mao Zedong in 1976 brak voor de Chinezen een tijdperk van liberalisering aan. Economische hervormingen brachten een staat met 1,2 miljard inwoners in een ongekende groei. Dat het om puur economische hervormingen ging, niet te verwarren met een proces van democratisering, bleek op 4 juni 1989. De communistische partij maakte op het plein van de Hemelse Vrede duidelijk dat het niet van plan was haar macht af te staan. Maar de economische groei ging door. Inmiddels echter lijkt de inflatie wederom steeds moeilijker te beteugelen.

Esther van Rijswijk

leiding greep in door de rente sterk te laten stijgen, en kredietverlening en import onder strengere controle te plaatsen. Uiteindelijk moest Ziyang aftreden. In deze onrustige tijd herleefde tevens de roep om politieke hervormingen. In hoeverre kan economische decentralisatie en liberalisme doorgevoerd worden onder een blijvend gecentraliseerd politiek systeem? De roep om individuele rechten en intellectuele vrijheid kwam natuurlijk niet uit het niets. Toch wist de leiding deze schreeuw om democratie de kop in te drukken. De gebeurtenissen op het plein van de hemelse vrede worden in China dan ook tot op bepaalde hoogte gezien als 'een aspect van de hoognodige economische bezuinigingen'.

VERDERE HERVORMINGEN

Die 'bezuinigingen' waren effectief, de economie kwam in rustiger vaarwater en groeide verder. Inflatie-uitbarstingen als in '89 mochten niet meer voorkomen. Hiertoe werd de aanbodzijde van de Chinese economie radicaal veranderd.

Piek van een economische cyclus

Driekwart van de totale output komt nu van geprivatiseerde ondernemingen. Bovendien is China gezegend met een erg hoge spaarquote. De 'gewone man' brengt zijn geld naar de bank, in plaats van het als een dolle uit te gaan geven. Dit zou de inflatie in de hand moeten kunnen houden. In dit voorjaar werd China in *Time* beschreven als 'The next superpower', *Business Week* had het over een 'emerging economic powerhouse'. China zit op een piek van een economische cyclus. In '92

groeide het BNP met 12,8%, de buitenlandse handel met 22%. De groeicijfers van de eerste helft van dit jaar wijzen op nog hogere uitkomsten voor '93. Deze cijfers zijn gemiddelden van heel China. In bepaalde gebieden is de groei aanzienlijk lager, maar in bijvoorbeeld Guandong, dat naast Hong-Kong ligt, groeide de economie dit jaar al met 19%.

Belastinghervormingen, lagere accijnzen en meer economische zones moeten deze groei vast houden en hopelijk uitbreiden naar het binnenland. Verder geniet China de MFN (Most Favored Nation) -status van de VS, wat de export ten goede komt.

ONGEKENDE POTENTIELE MARKT

Buitenlandse investeerders komen China met name binnen via joint ventures. Deze manier van bedrijfsvoering is voor hen om meerdere redenen interessant. Ten eerste de lage arbeids- en produktiekosten. Verder zijn de risico's en de oprichtingskosten lager dan in het geval van een bedrijf dat geheel nieuw opgezet wordt. Maar misschien wel de belangrijkste reden is dat een joint-venture de mogelijkheid biedt een voet aan de grond te krijgen in de enorme potentiële markt van China. Deze markt is niet bereikbaar voor bedrijven in China die voor honderd procent in handen zijn van buitenlandse investeerders, omdat zij niet op de binnenlandse markt mogen opereren. Zij mogen slechts exporteren. Voor de Chinese partners in de joint ventures is de samenwerking aantrekkelijk in verband met de kwaliteitsstijging ten gevolge van westerse technologie die wordt ingebracht, en het westerse kwaliteitsmanagement.

De kapitaal-inflow is door deze stijgende interesse van het buitenland enorm. Aan kop gaat Hong-Kong met 2,1 miljard in de

de Draak

eerste helft van '92, de VS investeerden in dezelfde periode 210 miljoen dollar. Ook Philips is op avontuur gegaan en heeft negen joint-ventures waarvan Hua Fei Color Display Systems de grootste is. Dit is een High-tech producent van televisie onderdelen met een omzet van 180 miljoen dollar per jaar. Het gaat om een samenwerkingsverband tussen Philips, een investeringsonderneming uit Hong-Kong die zich specialiseert in projecten in China, en Nanjing's Huandong Electron Tube Factory.

De laatste tijd stijgen ook de investeringen van Chinezen uit het buitenland. Dit is met name gunstig voor de meer afgelegen gebieden die voor de grote buitenlandse ondernemingen niet aantrekkelijk zijn, maar voor de uitgeweken Chinezen die vaak op meer emotionele basis voor bepaalde gebieden kiezen wel.

Zij zijn het die verder kijken en ook bereid zijn te investeren in de tekortschietende infrastructuur en energievoorzieningen.

PROBLEMEN

Die infrastructuur is namelijk een bottleneck van de huidige Chinese industrie.

Ondanks de hoge spaarquote is er sprake van een stijgende vraag. Hieraan kan niet voldaan worden, simpelweg omdat er bijvoorbeeld veel te weinig kilometers rail zijn om de produkten over te vervoeren. De pakhuisen raken vol, de inflatie stijgt. Ook de stijgende exporten staan hierdoor onder druk. In een internationaal handelseftijdschrift worden importeurs van Chinese produkten geadviseerd zich in te dekken

tegen de snel stijgende prijzen door voorraden aan te leggen. De plannen van de regering om de infrastructuur en energievoorziening te verbeteren lijken echter vooralsnog tekort te schieten.

De overheid heeft andere problemen. Zij kampt met een budgettekort en laat mede om dit te financieren de geldvoorraad (M2) stijgen, wat de inflatie verder aanwakkert. Helaas weet de bureaucratische leiding van China niet om te gaan met beleidsin-

Ik groei, jij groeit, wij groeien

strumenten die men in het westen zou adviseren, zoals interestpolitiek en bezuinigingen op de overheidsuitgaven. Het communisme heeft geen ervaring met monetaire en budgettaire beleidsinstrumenten, waar de nieuwe economische orde om vraagt. Ze zijn het simpelweg niet gewend, wat een gevolg is van het achterblijven van politieke ontwikkelingen. De rente zou overigens zo'n 9%

moeten stijgen om in reële termen positief te worden. Ondertussen voert de Chinese overheid een campagne met als boodschap 'we're not overheating!' Maar daar begint het toch op te lijken. Na '84-'85 en '89 gaat de thermometer opnieuw richting kookpunt. Wat kan de Chinese regering doen? '...Radical reformers say the only way out of this box is for a wholesale change in the way the government raises its money, in the financial system and in the ownership of state companies, ...to make China fully capitalist in other words.' Aldus *The Economist*.

NUANCERINGEN

Dat China een enorm potentieel heeft staat vast. Dat het land vastbesloten is dat potentieel aan te wenden, is de afgelopen jaren gebleken. Ondanks de steeds terugkerende problemen is de opkomst van de Chinese economie niet te stuiten.

Die opkomst vraagt wel om een nuancering wat betreft de welvaartsstijging. De cijfers wijzen niet allemaal in dezelfde richting. Sinds '78 zou de gemiddelde welvaartsstijging 7% per jaar zijn geweest, ten gevolge van onder andere een stijgende keuzevrijheid voor consumenten met betrekking tot goederen en diensten. Dit is een gemiddelde, de stijging in de kustprovincies en de steden is veel hoger dan in het achterland. In de steden zou zelfs sprake zijn van een verdubbeling sinds '78 van de levensstandaard. Er is dus sprake van een steeds ongelijkere inkomensverdeling. A. Sen (auteur van 'The standard of living' gaat nog verder. Hij komt na een onderzoek naar sterftecijfers, levensduur en gezondheidszorg tot de conclusie dat de levensstandaard

zelfs omlaag kan zijn gegaan ondanks de expansie van de materiële vrijheid.

Tenslotte blijft de vraag hoelang het gecentraliseerde één-partij systeem zich weet te handhaven in een steeds liberaler economische omgeving. De stijgende economische vrijheid vraagt om een liberalere politiek op het gebied van individuele vrijheid.

R

Wat heb je aan mooie perspectieven als je niet je eigen richting kunt bepalen?

Je staat op het punt van afstuderen en denkt aan je carrière. Begrijpelijk. Dan kun je twee dingen doen. Je zoekt een bedrijf op en wacht op de dingen die komen gaan. Of je praat met de mensen van Moret Ernst & Young registeraccountants. Want om onze carrière-

policy draaien we niet heen: bedrijfseconomen met pit bepalen zelf hoe hun loopbaan zich ontwikkelt. In feite bepaal je je eigen weg naar de top. Meer weten? Bel de heer R.J. Ekkebus, tel. 010 - 4074368.

Praat 'ns met de mensen van Moret Ernst & Young.

 MORET ERNST & YOUNG

Het realisme van de 'zoetwatergekken'

Dat een relatief jeugdige (en volgens mij *daarom* niet zo exacte) wetenschap als de Economie door modes beïnvloed wordt, is niet vreemd. Toen begin zeventiger jaren de opkomende inflatie geweten werd aan overheidsimpulsen en de oliecrises op het monopolistische aanbod van olie wezen, brak het overmatig drinken van het Keynesiaanse brouwsel velen op. Twee recepten om af te kicken zijn tegengif en zich op onbekend terrein storten. Dus werd de klassieke wijn in het nieuwe zakje van de rationele verwachtingen hypothese gedaan. Wetenschappelijke verslaving lijkt inefficiënt. Wat heb je er bijvoorbeeld aan dat de boekdrukkunst twee keer in plaats van een keer is uitgevonden? Maar het besef wat we zouden missen als de boekdrukkunst nog steeds niet was uitgevonden, verzoent me weer met collectieve mania in de wetenschap.

De redenering dat *als* de verwachtingen van de markt rationeel zijn, je *dan* alles beter aan de markt kunt overlaten, is achterhaald. Het speculatieve resultaat van Soros (die miljardair werd met de devaluatie van de Engelse pond) maakt toch wel duidelijk dat die redenering vooral een waarde-oordeel is. De veldslag tussen economische regulering en economische vrijheid zal zich dan ook naar andere terreinen verplaatsen. Maar daarmee is de hypothese van de rationele verwachtingen zelf nog niet achterhaald. Om dat uit te leggen moeten we terug naar de basis. Twee papers van de pionier J.F. Muth in 1960 en 1961 (1) (dus ruim voor begin zeventiger jaren) gaan ervan uit dat economische verwachtingen in feite gebaseerd zijn op een onderliggende economische structuur en gemiddeld gelijk zullen zijn aan haar voorspelling. In 1960 liet Muth zien dat voor een random walk variabele de één periode-vooruit voorspelling de beste voorspelling is voor alle toekomstige waarden van die variabele. In 1961 verklaarde Muth de algemene observatie dat gerapporteerde verwachtingen gemiddeld de mate van veranderingen onderschatten voor het geval van beleggingen in één geproduceerd goed. Als er een marktevenwicht is, zal elke handelaar bij een prijs hoger dan hij/zij voor de evenwichtsprijs houdt, verkopen en bij een lagere prijs kopen (arbitrage). Maar thuis bij een biertje, leest deze meestal in de krant dat de markt op een andere prijs uitkwam. *Als*

In "De filosofie van 'de zoetwatergekken' in het juni-juli nummer wekt Nienke Oomes de indruk dat de exponenten van de rationele verwachtingen de markt voor economen op een irrationele manier veroverd hebben. Dan waren die zoetwatergekken de enige rationele economen van de afgelopen 20 jaar! In de grote zee moeten zij zich aanpassen om te overleven, lijkt Nienke Oomes te willen zeggen.

drs. M.A. van der Ende

zijn/haar verwachting van de evenwichtsprijs rationeel was, zal de handelaar die maar ten dele aan de laatste marktprijs aanpassen. Als de verwachting van elke handelaar rationeel is, zal speculatie zo door arbitrage de prijsvariantie reduceren en de variantie van de verwachte prijzen nog sterker reduceren. Deze inzichten hebben weinig aan waarde ingeboet. Uit het model van Muth valt al op te maken dat het voor producenten interessant wordt om geld vrij te maken voor speculatie in plaats van alleen voor de productie. Een efficiënte financiële markt is dus niet zo efficiënt als arbitrage verwordt tot kanon om op muggen te schieten. En in het varkenscyclus-model zag Muth (1961) juist een (voorlichtings-) rol voor de overheid weggelegd door rationele verwachtingen te genereren. Met andere woorden de hypothese mag niet beoordeeld worden op

chines met vertragingen. Wat is de invloed van die vertragingen? De rationele verwachtingen hypothese leidt tot restricties van vertragingcoëfficiënten *gegeven* een dynamisch model. De millimeter-oorlog om de eenheidswortel illustreert dat zulke restricties moeilijk te toetsen zijn. Grappig is, dat de onderschatting van veranderingen juist als tegenargument voor rationele verwachtingen gebruikt wordt: als een belegging gebaseerd op rationele verwachtingen achteraf niet optimaal is, dan leiden rationele verwachtingen niet noodzakelijk tot ex post optimale beleggingen. Er is dus ruimte voor arbitrage. So what? Zoals Muth liet zien, verklaren arbitrage en rationele verwachtingen elkaar eerder dan ze elkaar tegenspreken. Het is alleen zo dat rationele verwachtingen zouden moeten leiden tot ex ante optimale beleggingen.

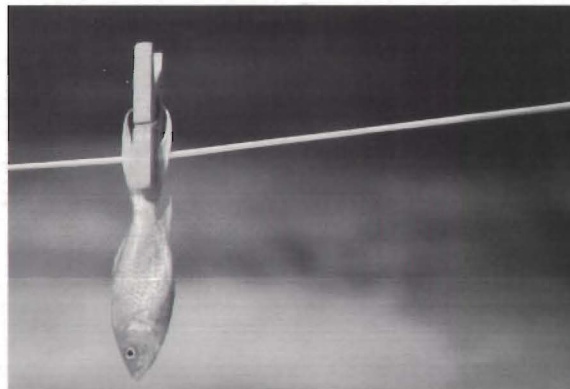
Als rationele verwachtingen niet perfect zijn, hoeven daarop gebaseerde beleggingen dat evenmin te zijn.

Oomes heeft gelijk dat er volop gediscussieerd moet worden over uitgangspunten. De grondleggers van de rationele verwachtingen hypothese deden dit bij uitstek en mijn indruk is dat de hypothese ook later die discussie eerder heeft aangewakkerd dan heeft doen verzanden. De dagelijkse ontwikkeling van de wetenschap is

misschien evolutionair en de dagelijkse discussie kabbelt misschien eenzijdig en oeverloos door, maar de visjes groeien ondertussen en als ze dan op het droge komen, zullen ze weer spartelen om een revolutie.

Martin van der Ende is AIO bij micro-economie.

1) In R.E. Lucas en T.J. Sargent (eds.), *Rational Expectations and Econometric Practice*, 1981, Allen

Een vis op het droge

de neoklassieke draai die sommigen eraan gaven, bijvoorbeeld doordat "de overheid verondersteld wordt geen rationele verwachtingen te hebben" (Oomes citerend).

De zoetwatergekken gingen de uitdaging om deze inzichten te generaliseren tot dat van bedrijfsinvesteringen aan. Maar hoewel een bestelling Philips-aandelen meteen geleverd wordt, geldt dit voor ma-

**Er zijn momenten
dat hij het even niet meer weet.
Heel even maar.**

Natuurlijk wist ik dat het zou gaan gebeuren. Ik was er anderhalf jaar geleden nota bene zelf over begonnen. Had aan mijn mentor gevraagd of ik misschien een tijdje in Italië kon gaan werken.

'Zet eerst maar R.A. achter je naam', zei hij.

Maar drie weken later informeerde hij hoe het met mijn Italiaans stond. En of ik soms ook een bepaalde vestiging op het oog had. Rome bijvoorbeeld?

Daarna is het allemaal heel snel gegaan. Twee dagen na het afronden van m'n postdoctoraal stapte ik in het vliegtuig. Dat is nu twee maanden geleden.

Leuke lui, die Italianen. Maar heel anders. Ander temperament, andere werkwijze. Ik dacht dat ik het accountantsvak aardig onder de knie had, maar in het begin voelde ik me hier regelmatig weer in de korte broek staan. (En niet vanwege de zon.)

Import. Export. Italiaanse wetgeving. Europese richtlijnen. Internationale bepalingen. Bureaucratie. En dat alles in een Zuideuropees tempo...

Soms heb ik wel eens m'n twijfels, zie ik het even niet meer zitten. Nou schijnen mannen in Italië te mogen huilen. Maar dan ben ik toch opeens weer die nuchtere Hollandse doorbijter.

Nog zestien maanden, dan wil ik niet eens meer terug...

De Top. Het sleutelwoord voor een selecte groep HEAO'ers en bedrijfseconomen die bij KPMG Accountants & Consultants werken aan hun carrière. **Managing the client, managing the business, managing the people. En tenslotte: managing yourself.**

Ondernemers dus, die binnen tien jaar tot de absolute top van de internationale financiële dienstverlening behoren.

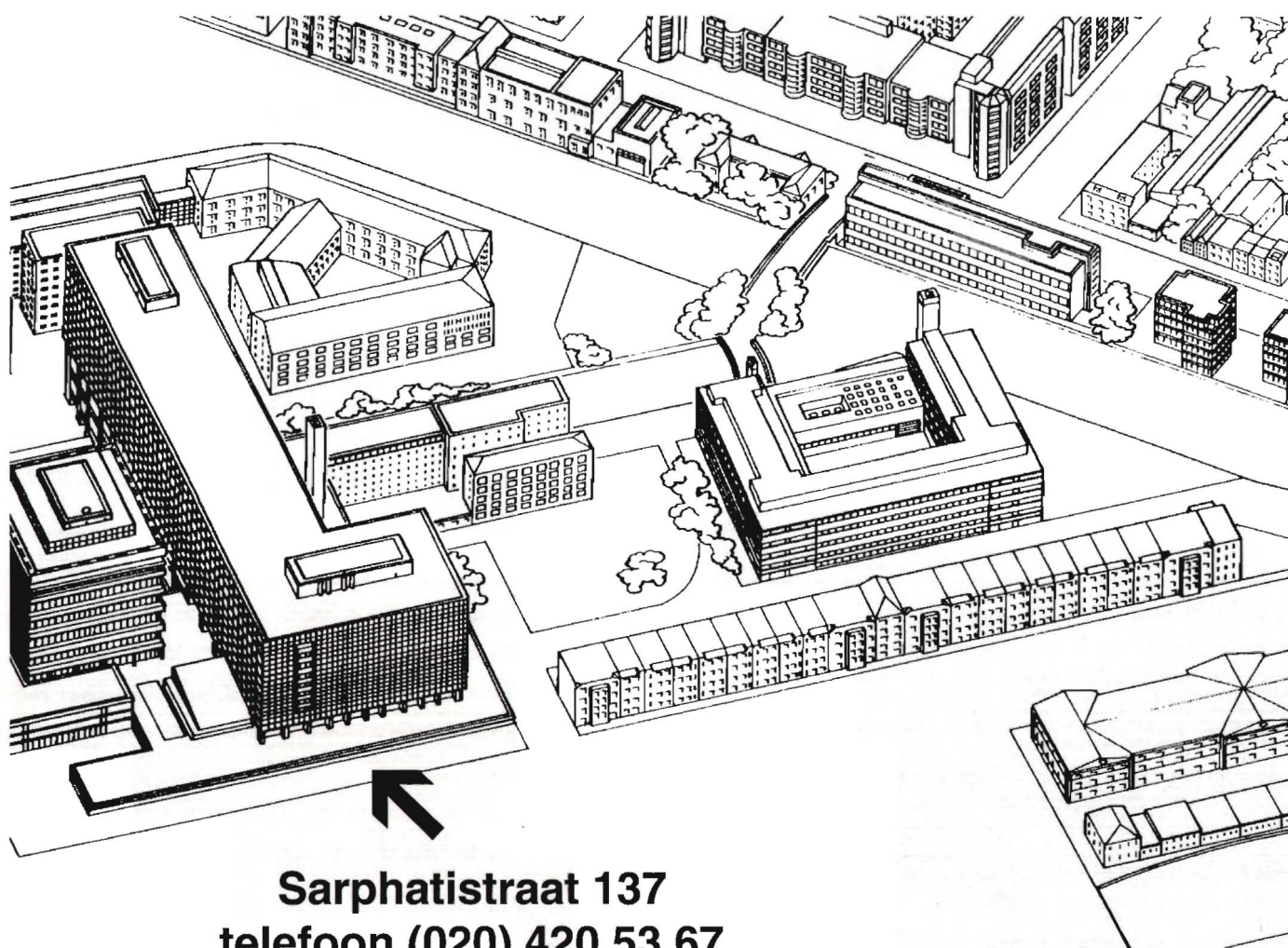
Geïnteresseerd? Informeer dan bij Bureau Werving & Selectie, Burgemeester Rijnderslaan 10, 1185 MC Amstelveen, telefoon 020 - 656 71 62.

**Per 1 september 1993 nieuw filiaal
bij de Universiteit op het Roeterseiland:**

Sarphatistraat 137 Amsterdam
Telefoon (020) 420 53 67

Openingstijden:
maandag 10.00-17.00 dinsdag 10.00 -19.00 woensdag 10.00-17.00
donderdag 10.00-19.00 vrijdag 10.00-17.00 & zaterdag gesloten

Sarphatistraat 137
telefoon (020) 420 53 67

Scheltema Holkema Vermeulen

Boekverkopers

Van der Schroef Onderwijsprijs 1992-1993

Sinds vorig jaar heeft de FEE veel veranderingen ondergaan: een nieuw gebouw, veel nieuwe hoogleraren, een nieuwe decaan en directeur en een onderwijsprijs: de Van Der Schroeff Onderwijsprijs! Deze prijs is ingesteld door de onderwijscommissie Economie en levert de winnaar maar liefst fl 2500,- (belastingvrij) op. De bedoeling van de prijs is het stimuleren van de aandacht voor de kwaliteit van onderwijs en het belonen van docenten die zich daar bijzonder voor inspannen. De prijs is vernoemd naar prof.dr. H.C. van der Schroeff die mede bekend is geworden door zijn bijzondere manier van lesgeven. Zo waren zijn colleges rond vijf december bijvoorbeeld geheel op rijm. Alhoewel deze creatieve manier van lesgeven hedentendage niet meer voorkomt (!), bestaan er wel degelijk onderwijsprestaties die het verdienen om voor het

voetlicht te worden geplaatst, bijvoorbeeld omdat de colleges eruit springen of doordat er onderwijsvernieuwingen zijn geïntroduceerd. Vorig jaar is de eerste onderwijsprijs uitgereikt aan drs. A. Smit van de vakgroep Strategisch Management en Markttheorie voor de geslaagde manier waarop hij het onderwijs voor het vak Markttheorie en Marktbeleid heeft vormgegeven.

Iedere student die zich betrokken voelt bij het onderwijs en getuige is geweest van een goede onderwijsprestatie kan door middel van onderstaand strookje dit jaar wederom meebeslissen wie in aanmerking komt voor de onderwijsprijs. Lever dit zo spoedig mogelijk in (in ieder geval **vòòr 27 oktober**). De uitreiking van de prijs is op 4 november tijdens de facultaire borrel, om 16.00 uur in de centrale hal.

R

ONDERWIJSPRIJS 1992-1993

Ik stem voor:

Voor zijn/haar prestaties bij het vak:

Motivering:

- buitengewoon heldere behandeling van de studiestof
- buitengewoon inspirerend
- opvallende verbetering in de wijze van onderwijs geven

Toelichting:

Naam:

Collegekaartnummer:

Studiefase:

Dit formulier kan **t/m 27 oktober** worden gedeponneerd in de bus voor de Onderwijsprijs 1992-1993 in de centrale hal van de FEE (bij de postbussen/Folia) of worden verstuurd naar: Faculteitsbureau FEE, t.a.v. R. Helmink, Roetersstraat 11, 1018 WB Amsterdam.

BEZUINIGINGEN OP STAPEL

In de komende vijf jaar, dus de periode dat de eerstejaarsstudenten hier aan de faculteit zullen (mogen) studeren, zal er een structurele bezuiniging van 3 miljoen moeten worden doorgevoerd. Dit op een jaarbudget van zo'n 17 miljoen gulden. De reden hiervoor is dat de instroom in de afgelopen jaren drastisch gedaald is, van 756 studenten in topjaar 1990/91 naar 487 vorig jaar, waardoor de faculteit van het College van Bestuur van de UvA minder geld krijgt. Zeventig procent van het budget van de faculteit is namelijk afhankelijk van de studenteninstroom. De andere component is het rendement dat de opleiding oplevert. De overige dertig procent is student-onafhankelijk, wordt door de Universiteit over de faculteiten verdeeld en heeft o.a. te maken met vaste toekenningen voor onderzoek en profilering.

Het faculteitsbestuur heeft ervoor gekozen om met krachtig beleid te trachten het tijt te keren. Dit wil zij onder andere bereiken door een reorganisatie op de faculteit door te voeren, om zo in latere jaren minder te hoeven bezuinigen.

Wat betekent dit nu voor studenten?

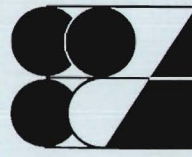
Zoals wellicht bekend uit reorganisaties van afgelopen jaren (DAF, Philips) is het meest ingrijpende gevolg dat er gekort gaat worden op het personeelsbestand, deels door het schuiven met functies maar ook deels door gedwongen ontslagen. Eén en ander houdt in dat er op onze faculteit gedurende de reorganisatie per jaar gemiddeld zo'n 8 docenten zullen verdwijnen.

De studentenfracties in de faculteitsraad zien in dat bezuinigingen noodzakelijk zijn, maar zijn er nog niet van overtuigd dat reorganisatie in deze ingrijpende vorm moet plaatsvinden.

Natuurlijk is het voor de Age en Nobas het belangrijkste dat de studenten van de FEE zo min mogelijk getroffen zullen worden door de reorganisatie in welke vorm dan ook. Zo zullen wij er voor ijveren dat het mogelijk blijft intensief onderwijs te verzorgen en te volgen en dat de kwaliteit van het onderwijs in het algemeen minimaal op het huidige niveau blijft. Waar dit kan streven we natuurlijk naar een verbetering van het aangeboden onderwijs.

FAC Nieuws

Deze pagina's vallen niet onder de verantwoordelijkheid van Rostra. De verenigingen schrijven. Rostra verzorgt de lay-out.

EEFA

De E.E.F.A. 1993/1994

In het dynamische tijdperk waarin we ons bevinden is alles aan verandering onderhevig. Een ding waar in het nieuwe jaar echter weinig verandering in zal komen is het aanbod van activiteiten van de E.E.F.A.: de E.E.F.A. blijft de

vereniging waar **alle** studenten aan de F.E.E. op veel manieren hun horizon kunnen verbreden.

Zo komt er dit jaar weer een carrière dag, waarop je je kan oriënteren op de arbeidsmarkt. 25 mei is de dag voor het tweede E.E.F.A.-congres waarop een aantal (internationale) topsprekers zullen worden uitgenodigd. Het gehele jaar door bieden we je de mogelijkheid een aspect van de praktijk te beleven bij onze excursies. De Prospect is dit jaar natuurlijk het hele jaar door van de partij en ook de vermaarde E.E.F.A.-uittreksels zijn weer volop verkrijgbaar. Als klap op de vuurpijl komen er dit jaar weer twee studiereizen en een buitenlandse excursie. Eind oktober gaan we met een groep van 20 studenten een paar dagen naar Berlijn om daar de ontwikkelingen van dichtbij te beleven en te ontdekken of er in Berlijn ook een nachtleven bestaat. In het begin van het derde trimester gaan we 10 dagen naar St. Petersbrug, het voormalige Leningrad. De voorinschrijving voor het grootste E.E.F.A.-project aller tijden, de studiereis naar Japan onder de naam ADJUST, is inmiddels in volle gang. Wil je door middel van een onderzoek in Japan afstuderen, haal dan snel een formulier op de E.E.F.A.-kamer en maak kans om je studie op een fantastische manier af te sluiten.

Hiernaast bieden de associaties van de E.E.F.A., de Financierings Associatie Amsterdam, Linking Pin, de NOBAS, Triple A, de VSAE en de Vereniging voor Internationale en Algemene Economie (VIAE) een groot aantal activiteiten op hun vakgebied. Informatie over de activiteiten van de E.E.F.A. en de associaties altijd verkrijgbaar op de E.E.F.A.-kamer (0.02). Ben je geïnteresseerd, schrijf je dan in als economycard-houder of....word actief. Want: Met de E.E.F.A. bereik je meer.

AL HET GOEDE KOMT TERUG

Geen geklaag meer, enkel overwinning: de SEF-borrel is terug, eindelijk !!! Er is een jaar lang een hoop geklaagd over de verhuizing van de faculteit van de Jodenbreestraat naar het REC. Dit geklaag bleek later op allerlei gebied onterecht. Eén zaak echter bleef een hoop mensen steken,.... de verdwijning van de SEF-borrel....

rel....

Waar kon je er op de Jodenbreestraat na de middagsessie van de colleges op donderdagmiddag zeker van zijn dat er een bier voor je klaar stond ?, op **DE SEF BORREL!!**. Waar werd het aangebroken vat (ver over negenen,(shit AH weer dicht)) toch nog maar even voor iedereen leeggetapt ?, **DE SEF-BORREL!!**. Waar drukten personeel en student gezamenlijk, kruk aan kruk meters bier weg ?, **DE SEF-BORREL!!**. Waar kon je het verdriet van een vier en het overwinning van een zeven voor een tentamen het beste beklinken ?, **DE SEF-BORREL**.

Toen kwam daar die verhuizing.....

Ik ben er later nog wel eens terug geweest, er hingen nog een paar schemerlampjes, het rook er nog naar De Koninck en naar meer, ik dacht zelfs nog dat ik iemand zachtjes hoorde roepen DE LAATSTE RONDE !! Dit moet verbeelding geweest zijn, want er kwam eigenlijk nooit een einde aan die heerlijke onvergetelijke onmisbare SEF-borrels. Buiten, langs de Jodenbreestraat staan nu junks, het pand verpaupert, het lijkt wel of

de triestheid van het pand de junks met hun evenzo trieste bestaan aantrekt. Waarom doet dat pand toch zo grouw aan als ik er langs fiets ? zou het komen doordat.....

Er is goed nieuws !!!, er is weer van alles te vieren !!!

Zij is terug, de borrel der borrels. Samen met de mensen van DE KRATER, onze eigen huis-kroeg, gaat de SEF de oude sfeer proberen terug te halen. Bier voor (bijna) niets, een sfeer om je vingers bij af te likken en dat allemaal op kruipafstand. We kunnen dit niet helemaal alleen af, iedereen kan er iedere donderdagmiddag tussen 16:00 en 18:00 in KRATER van meege-nieten !!! En je weet het hè...

Als je nooit een SEF-borrel hebt meegemaakt heb je geen economie aan de UvA gestudeerd ! (Een mooi scriptie-onderwerp?) Naast de mooiste stad ter wereld, de beste Universiteit in Nederland hebben we nu ook de lekkerste borrel weer in pacht. Eindelijk weer diep ademen.....Yes, Yes, Yes.

Proost en tot donderdagmiddag.

P.S. Het Congres van de SEF "Internationalisering" komt snel dichterbij. Op 28 oktober moet je in het congrescentrum van Randstad in Diemen zijn. Verdere informatie vind je hieronder. Voor inschrijving moet je aan de SEF-balie zijn.

Op 10 en 17 november gaan we weer naar de KLM, schrijf je hier op tijd voor in want er zijn twee maal 20 plaatsen, vol=vol.

Congres Internationalisering: kansen en bedreigingen

Sprekers:

Drs. J.F.M. Peters, oud-voorzitter RvB Aegon

Dhr. E. Bolk, directeur Strategieontwikkeling Randstad Uitzendbureau bv

Jhr.mr. R.W.F. van Tets, lid RvB ABN-AMRO

Dhr. H. Rootliep, oud-voorzitter RvB Nedlloyd

Dhr. H. Vos, oud-voorzitter Tweede-Kamercommissie Economische Zaken

Prof.dr. R.K. Moenaert, hoogleraar aan Centrum voor Bedrijfseconomie Vrije Universiteit Brussel

Dagvoorzitter: prof.dr. M.W. de Jong, bijzonder hoogleraar Economie en Ruimtelijk Organisatie van de Dienstensector aan de Universiteit van Amsterdam

Datum: 28 oktober 1993

Plaats: Randstadcomplex te Diemen

Prijs: fl. 20,- voor studenten

fl. 50,- voor deelnemers uit de academische wereld

koffie, lunch, thee, borrel en congresboek zijn bij de prijs inbegrepen.

Informatie en inschrijving:

Studievereniging der Economische Faculteit

Roetersstraat 11

1018 WB Amsterdam

020-525 4024

Studenten evalueren het komende collegejaar het onderwijs aan onze faculteit op vooroordelen ten aanzien van sekse en etniciteit. Evaluatie van onderwijs en docenten is op onze faculteit een gevoelige kwestie. De studentenfracties, de Age en NOBAS hebben een lange strijd geleverd om deze vorm van service van de grond te krijgen. Elke student heeft na zijn tentamen weleens een formulier ingevuld, maar de evaluatieresultaten zijn moeilijk te verkrijgen. Deze gegevens zijn nog niet 'echt' openbaar. In verband met de privacy van de docenten kan de geïnteresseerde de geanonimiseerde gegevens alleen inzien bij het Faculteitsbureau. Combineer deze huidige situatie met het bespreekbaar maken van ideeën en vooroordelen over seksisme en racisme. Beelden die meer weg hebben van een slagveld tussen de seksen dan de evaluatie van een college Bedrijfseconomie verschijnen op het netvlies. 'When there is war between the sexes, there will be no people left' zingt Joe Jackson in het nummer Real Men.

ONDERZOEKSOPROEP IN FOLIA

Oorlog tussen de seksen. Dit is niet wat de Emancipatie Commissie van de FEE voor ogen heeft. Wel evalueren een aantal studenten het onderwijs op vooroordelen rond sekse en etniciteit. Deze evaluatie vindt plaats naast de gewone onderwijs-evaluatie. "Wat hebben die vooroordelen nu met de kwaliteit van het onderwijs te maken?" vroeg een mede-student. Nu,

Vooroordelen en onwet

Onder auspiciën van de Emancipatie Commissie wordt dit studiejaar het onderwijs geëvalueerd op vooroordelen rond sekse en etniciteit. Een aantal studenten gaat aan de hand van een vragenlijst de colleges en studiestof bespreken. Dit alles heeft tot doel het vergroten van de toegankelijkheid van het economisch onderwijs en onderzoek, onder andere voor vrouwen en etnische minderheden. Rostra onderzocht het hoe en waarom van deze evaluatie.

M. Hoek

deze evaluatie heeft tot doel het vergroten van de toegankelijk van het economie-onderwijs en onderzoek, onder andere voor vrouwen en etnische minderheden. Dit gebeurt door het leveren van opbouwende kritiek en het aanwijzen van blinde vlekken in de studiestof. Daarnaast wordt er verwezen naar mogelijkheden voor aanpassing of aanvulling van de studiestof. Zodat de 30 procent van de studenten, die niet blank of man zijn, zichzelf kan herkennen in de studiestof.

Studenten zijn via een oproep in de tweede Folia geworven. Tijdens een informatiebijeenkomst doen Edith Kuiper (AIO emancipatie-economie) en Nienke Oomes (studente en faculteitsraadslid) aan zes geïnteresseerde studenten de achtergrond van dit onderzoek uit de doeken. Het onderzoek wordt uitgevoerd onder auspiciën

van de Emancipatie Commissie van de faculteit en wordt ondersteund door de Studie Richting Commissie. De evaluatie heeft twee aanleidingen. Dit jaar wordt een tweede positief actieplan¹ voorgelegd aan de Faculteitsraad. Een aandachtspunt binnen dit plan is de toegankelijkheid van de lesstof voor vrouwen onderzoeken. De andere aanleiding is dat tijdens de in juni aan onze faculteit gehouden conferentie 'Out of the margin; Feminist perspectives on economic theory' duidelijk naar voren kwam dat aandacht voor kwesties rond sekse en etniciteit binnen het economische lesmateriaal minimaal of nihil is.

De discussie over de toegankelijkheid van de lesstof wordt niet alleen op universitair niveau gevoerd. Ook economiedocenten van middelbare scholen worstelen met het probleem hoe de leerling te betrekken bij de leerstof. In *Appels en Peren*, het vakblad voor economiedocenten, is een discussie gevoerd over de rolbevestigende voorbeelden in de nieuwe economie-boeken. De tweejaarlijkse conferentie van de European Association of Economic Education (augustus 1994) heeft deze zaak tot onderwerp gemaakt.

Toegankelijkheid van de leerstof aan de universiteit kan op verschillende manieren vergroot worden. Een manier is het toevoegen van literatuur die specifiek betrekking heeft op vrouwen of minderheden en hun economische positie. Zoals artikelen over vraagstukken rond arbeidsmarktparticipatie besluitvorming binnen de huishoudelijke sector feministische kritieken op de economische theorie. Een andere manier is het gebruiken van voorbeelden en tentamenvragen waarbinnen vrouwen en minderheden niet alleen een stereotiepe rol spelen. Een vrouw in een tentamenvraag kan in plaats van een secretaresse ook directrice zijn. Toegankelijkheid van het onderwijs is te vergroten door de onderwer-

GUIDELINE

In de Verenigde Staten is in mei 1991 'Guidelines for recognizing and avoiding racist and sexist biases in economics' aangenomen door 'The Committee for Race and Gender Balance in the Economics Curriculum.' In de commissie zitten onder andere Susan Feiner, voorzitter, Robin Bartlett, Willam Baumol, Barbara Bergmann, Marianne Ferber, Donald McCloskey, Paul Samuelson en Robert Solow. In deze 'Guidelines' worden drie aan elkaar gelieerde dimensies onderscheiden die een seksistische of een racistische vooroordeel in zich kunnen dragen. De eerste dimensie is: de definiëring van economische problemen. Een voorbeeld kan zijn het negeren van significante onderwerpen of deze als niet economisch afdoen. Zo wordt het onderzoek van Marga Bruyn-Hundt naar de waarde van onbetaalde, huishoudelijke arbeid niet geïntegreerd in de bespreking van het BNP. De tweede dimensie is: het kritisch evalueren van verricht onderzoek. In veel wetenschappelijk onderzoek -en ook in dat van economen- wordt weleens vergeten te vermelden dat de representatieve steekproef alleen uit blanke mannen bestaat. Interessant aandachtspunt voor het vak technieken en methoden. De derde dimensie is het gebruik van voorbeelden of discussies die de ervaringen van vrouwen of minderheden marginaliseren. Een onderdeel van de laatste dimensie is het conceptualiseren van de economische werkelijkheid door middel van stereotiepen. Denk hierbij aan het ontbreken van vrouwen en minderheden als econoom of beleidsmedewerker in voorbeelden. Of tijdens een tentamen drie secretaresses opvoeren voorzien van zeer truttige vrouwenamen. En dit bij navraag benoemen als humor.

"To prevent race and gender bias, teachers, textbook authors and researchers must understand that the way in which we select subjects for study, frame questions, and choose illustrations affect both the analysis and the learning process", aldus de richtlijn.

endheid in het onderwijs

pen betreffende vrouwen en minderheden niet af te doen als 'geen economie'! Een verzoek van een studente om voor het vak Ontwikkelingseconomie een paper te schrijven over vrouwen wordt afgedaan door de docent met: "Het moet wel over economie gaan!"

HET ONDERZOEK

De hypothese van het onderzoek aan onze faculteit is dat de huidige studiestof tekort schiet wat betreft sekse en etniciteit. Om dit tekort in kaart te brengen worden de studiestof en gedrag van docenten aan de hand van een vragenlijst onderzocht. Deze vragenlijst is geformuleerd aan de hand van een Amerikaanse 'guideline' (Zie kader) en verkrijgbaar bij Edith Kuiper. De evaluatie gebeurt in alle openheid. Docenten zijn half september door middel van een brief geïnformeerd. De bedoeling is dat zij van te voren weten dat hun vak wordt geëvalueerd. Aan het einde van het trimester zal de student(en) de evaluatie met de docent doorspreken. Studenten proberen zoveel mogelijk in paren te werken in verband met objectiviteit maar ook om eigen blinde vlekken op dit gebied te verhelderen. Tijdens de voorlichtingsbijeenkomst brachten mannelijke studenten hun mogelijke onvermogen om vooroordelen te signaleren naar voren.

De evaluatie van de studiestof is relatief eenvoudig. Tijdens het bestuderen van de stof bekijk je de voorbeelden of tel je het aantal pagina's die handelen over sekse en etniciteit. Zijn de hoofdstukken in hij- of zij-vorm geschreven? Uit onderzoek van Susan Feiner en Bruce Roberts (1990) naar Amerikaanse studieboeken blijkt, na het tellen van het aantal pagina's, dat maximaal TWEE procent van het boek over minderheden en vrouwen te gaan. Omdat onze faculteit zich voornamelijk van Amerikaanse boeken bedient, is dit resultaat uiterst relevant. Als de docent ook de schrijver van de studiestof is, zal een persoonlijke conflict niet altijd te vermijden zijn. Conflict is echter niet de meest voor de hand liggende situatie. Zo heeft Joop Har-

tog zelf een verzoek ingediend om zijn boek te laten *screenen*.

Het gedrag van docenten is moeilijker onder woorden te brengen. Studenten letten bij hun onderzoek onder andere op de vol-

Foto: Marian Vleehaag

Herverdeling van arbeid..., geen economie?

gende zaken. Komen vrouwen en minderheden voor in deze voorbeelden? Worden zaken rond vrouwen en minderheden serieus behandeld? Hoe wordt er gereageerd op vragen van vrouwen en minderheden? Is dit afwijkend van de reactie op vragen van mannelijke studenten? Verder wordt er gelet op grapjes. In hoeverre is humor, humor? Of toch regelrecht racisme of seksisme? Een studente vertelde dat ze na drie colleges van een bedrijfseconomisch basisvak de colleges voor gezien heeft gehouden. Ze wist niet zeker of de docent grapjes maakte of daadwerkelijk zijn mening staat te verkondigen... in hoeverre tolereren studenten grapjes? En, zijn deze grapjes bespreekbaar?

VOOROORDELEN EN BEELDVORMING

Het is de bedoeling dat zoveel mogelijk vakken worden geëvalueerd. Daarbij hebben vakken uit de propedeuse en het verplicht doctoraal de voorkeur. Elke stu-

dent komt met deze vakken in aanraking, ze zijn daarom zeer bepalend in de beeldvorming van de studenten over economie en economisch onderzoek ². Aan het einde van het trimester wordt de evaluatie geschreven en met de betreffende docent doorgesproken. Deze evaluatieverslagen worden samengevoegd tot een eindrapport dat waarschijnlijk in juni 1994 wordt gepresenteerd. In het rapport zullen geen namen van docenten staan, waarmee anonimiteit gewaarborgd is. Het onderzoeksdoel is het aanwijzen van blinde vlekken en verwijzen naar aanpassing op of aanvulling van de studiestof. Er wordt van uitgegaan dat de docenten uit onwetendheid handelen. Vorig jaar vertelde een docent bedrijfs-economie dat een collega in de door hem gemaakte tentamenvraag een vrouwelijke directeur zonder nadenken vervangen had door een mannelijke. Na enige discussie is deze vrouwelijke directeur tijdens het tentamen opgevoerd. Volgens hem was hier sprake van onwetendheid over de werking van vooroordelen ten aanzien van sekse. In samenwerking kunnen docenten en studenten de studiestof evalueren en deze interessant en toegankelijk maken voor elke studente aan onze faculteit ³.

Literatuur:

Feiner and Bruce B Roberts, *Hidden by the invisible hand: Neoclassic economic theory and textbook treatment of race and gender*, Gender & society, Vol 4 No. 2, June 1990. 159-181.

The Committee for Race and Gender Balance in the Economics Curriculum, *Guidelines for recognizing and avoiding racist and sexist biases in economics*, May, 1991.

1. In 1988 zijn door het Maagdenhuis streefcijfers vastgesteld voor alle faculteiten waarbinnen het aantal vrouwelijke personeelsleden geen representatieve afspiegeling vormt van het aantal vrouwen op de arbeidsmarkt. Elke faculteit is verplicht tot het opstellen van een positief actieplan hoe de streefcijfers voor 1992 te halen.

2. Studenten die willen meewerken aan dit onderzoek kunnen contact opnemen met Edith Kuiper 5254367

3. Docenten die hun vak geëvalueerd willen hebben en studenten die willen meewerken kunnen contact opnemen met Edith Kuiper. Guideline en vragenlijst zijn bij haar verkrijgbaar.

Margreth Hoek is vijfdejaars studente economie.

In tegenstelling tot de 'succes stories' uit Polen en Tsjechië komen uit de vroegere DDR uitsluitend berichten van massale werkloosheid, faillissementen, overcapaciteit, problemen met de privatisering en bovenal van wild om zich heen grijpende sociale onrust. Als het je al lukt het onderwerp van de Duitse eenheid aan te snijden, dan hebben de meeste West Duitsers het beschuldigende vingertje al klaar. De 'Homo DDRiens' treft de meeste blaam in de gesprekken aan de 'Stammtisch'. De arbeiders daar zien het bedrijf als een sociale ontmoetingsplaats en hebben geen enkel initiatief, laat staan het vermogen om iets van de grond te krijgen en dus teren ze op ons belastinggeld, aldus de Stammtisch.

In de wetenschappelijke wereld circuleert de schroothypothese. Deze veronderstelt dat de gezamenlijke Oostduitse economie in feite niets meer waard is dan de waarde van de grond plus de gebouwen die er op staan. Of het nou gaat om machinebouw of marketing, in alle opzichten is de Oostduitse standaard inferieur aan de Westduitse. De bestaande Oostduitse economie als geheel is ten dode opgeschreven. Zowel het menselijke als het fysieke kapitaal moet daarom op nul worden gesteld. Door de beleidsconclusies die aan de schroothypothese zijn verbonden werkte zij in toenemende mate als selffulfilling prophecy. De malaise van de oostduitse economie is ook een gevolg van het geloof in de schroothypothese, waardoor men al direct na de eenwording de verkeerde weg is ingeslagen.

SCHROOTHYPOTHESE

Een rechtstreeks gevolg van deze schroothypothese was de 'hoog loon/high-tech-strategie'. Door snelle loonaanpassingen zouden alleen de op langere termijn levensvatbare bedrijven het hoofd boven water houden (fig 1). Daarbij zouden alleen die investeringen gedaan worden die een kapitaal/arbeid-verhouding hebben passend bij een open economie die concurreert op de wereldmarkt. Dat was de filosofie tot twee jaar na de eenwording, maar de Duitsers maakten als gezegd een aantal essentiële vergissingen.

Ten eerste ontkennde men de historische context. Oost-Duitsland is geen uit het niets ontstaan gebied. De

De DDR failliet?

In de periode dat ik in het kader van het Erasmus uitwisselingsprogramma in Stuttgart was, heb ik me beziggehouden met de problemen van de Duitse eenheid. Een onderwerp waarover men in Duitsland niet makkelijk praat. Wat op de kop af drie jaar geleden bij voorbaat het tweede Wirtschaftswunder genoemd werd, pakt nu uit als een tragedie, in economisch en sociaal opzicht. Had het zo moeten gaan als het gelopen is? Een analyse van de problemen en de oplossingen.

W. Verbeek

'neue Bundesländer', zoals men de vroegere DDR bij voorkeur noemt; Mecklenburg Vorpommern, Brandenburg, Sachsen-Anhalt, Thüringen en Sachsen, hebben een eigen geschiedenis. De Osis hebben ook hun eigen land weer uit het puin laten herrijzen, fabrieken gesticht en huizen gebouwd. Dat men de communistische periode het liefst zo snel mogelijk achter zich laat, is begrijpelijk. Maar deze psychologisch gemotiveerde ontkenningdrang vertekent de blik op de economische realiteit. Het leeuwedeel van de structuur aanpassing vindt natuurlijk niet plaats door Westduitse investeringen in de vorm van nieuwe, uit het westen afkomstige, compleet geautomatiseerde fabrieken, maar door afsplitsingen van bedrijven en werknemers uit de vroegere Kombinaten.

De voormalige DDR-economie is het primaire bouw materiaal voor de toekomst.

PRIVATISERING

Een tweede vergissing was het besluit om de voormalige eigenaren van het 'Volkseigene Vermogen' het recht te geven op zo mogelijk de fysieke teruggave van het onteigende bezit. Door de opeenvolging van onteigeningen en toekenningen door de Nazi's, de Russen en de Oostduitse regering en door het uit elkaar rafelen en bij elkaar voegen ervan is dit besluit goed voor een decennialang juridisch steekspel, waaraan geen enkel bedrijf ontkomt. De (erven van de) voormalige eigenaars zijn geconcentreerd buiten Oost-Duitsland (m.n. West-Duitsland en de Verenigde

Ostdeutsche Arbeitskosten in der Industrie je Stunde in Prozent des westdeutschen Niveaus

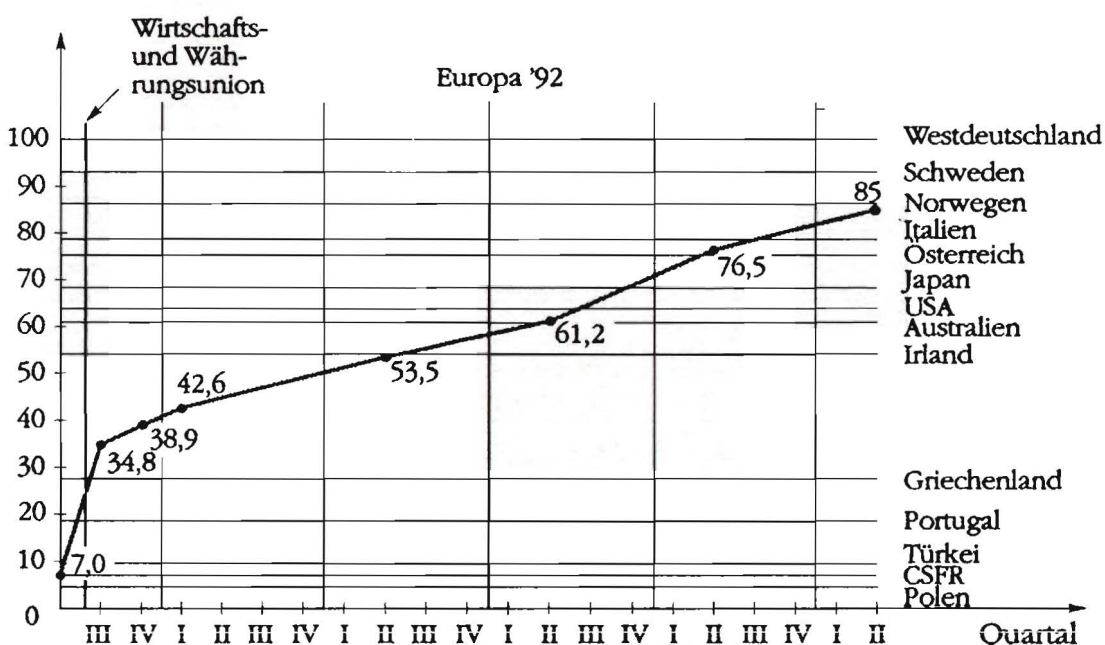

Fig. 1 De weg door de loonhiërarchie

Staten). De Oostduitsers raken dus nog meer bezit kwijt in deze poging de geschiedenis terug te draaien, ter wille van de rechtvaardigheid.

Ten derde gaf de wetgever de Treuhand-Anstalt de opdracht het overige staatsvermogen ($\pm 70\%$ van de produktiecapaciteit) te privatiseren door contante verkoop aan de meestbiedende koper. Terwijl in Tsjechoslowakije door middel van een voucher systeem iedereen dezelfde kansen kreeg, konden de Oostduitsers toekijken hoe hun bezit tegen afbraakprijzen van de hand werd gedaan. Door de hoge rente en de kapitaalmarktbelemmeringen stonden de meesten aan de zijlijn.

Het had ook anders gekund. Allereerst hadden de vroegere eigenaren met een

ces. De werkloosheid, die nu dan ook om zich heen slaat, kent verschillende oorzaken. Allereerst is er de massieve vraaguitval uit de voormalige Oostbloklanden, waar niet veel aan valt te doen. Maar een deel van de Keynesiaanse werkloosheid is ook te wijten aan een gebrek aan binnenlandse vraag. Omdat een kapper niet hoeft te concurreren op de wereldmarkt is de werkloosheid in de zogenaamde *non-tradeables*-sector niet af te schuiven op de verouderde economische voortbrenging van goederen en diensten. De economie ligt, voor een deel, gewoon onnodig op z'n gat. Naast Keynesiaanse zie je ook klassieke werkloosheid. Het tempo van de loonstijgingen is zeker op de korte termijn de voornaamste oorzaak van bedrijfssluitin-

van Oost-Duitsland.

OFFER

Om deze periode van structuuraanpassing te overleven en om überhaupt nieuwe investeerders aan te trekken is een doorbraak in de loononderhandelingen onontbeerlijk. In de jaren vijftig en zestig heeft men in West-Duitsland veel ervaring opgedaan met zogenaamde 'Investivlohnkonzepte'. Een werknemer krijgt een deel van zijn loon uitbetaald in de vorm van een rentedragende vordering op de onderneming. Behalve obligaties kan de onderneming ook aandelen uitkeren en wordt de werknemer dus financieel mede eigenaar van de onderneming waarin hij werkt. In

schadevergoeding genoeg kunnen nemen. En een radicale privatiseringsoperatie behoorde ook zonder meer tot de mogelijkheden. De kleinere bedrijven en winkels konden dan op krediet aan de mensen die er werkten worden verkocht. En de ondernemingen hadden via aandelenopties onder de bevolking kunnen worden verdeeld, volgens een systeem dat enigszins lijkt op het Tsjechisch voucher-systeem. De plannen daartoe lagen op tafel en waren, gegeven de stabiele institutionele structuur, ook uitvoerbaar.

KAPITAALGEBREKWERKLOOSHEID

De hoog loon/high-tech-strategie volgt uit een volstrekt statische analyse, terwijl het gaat om een dynamisch transformatiepro-

gen (fig. 2). Door een meer gematigde loonstijging zouden meer bedrijven langer levensvatbaar zijn. De nog aanwezige kapitaalvoorraad zou dan zo lang mogelijk economisch zinvol aangewend kunnen worden. Deze 'Erhaltungsstrategie' wordt in landen als Polen, Tsjechië en Hongarije gevolgd.

De belangrijkste werkloosheid is echter noch klassiek, noch Keynesiaans, maar structureel. De loonstukkosten zijn in de voormalige DDR gemiddeld twee maal zo hoog als in West-Duitsland. Dat is een gevolg van de lage arbeidsproductiviteit. Maar deze is in de eerste plaats terug te voeren op een gebrek aan kapitaal. Investerings en de afbouw van kapitaalmarktbelemmeringen zijn daarom de sleutelbegrippen voor de ontwikkeling

de meeste gevallen betekent het toch een reëel loonoffer van werknemerszijde. Daartegenover staat echter een langer behoud van de werkgelegenheid en een evenwichtiger vermogens- en inkomensstructuur. Bovendien mag de Oostduitse werknemer op termijn dan hopen op enige zeggenschap op de werkvloer. Iets wat hem meer dan zestig jaar is ontzegd.

Dat Oost-Duitsland het in materiële zin — beter getroffen heeft dan enig ander Oost-europees land staat buiten kijf, maar of de zelfredzaamheid en de emancipatie van dit volk gediend is met zo'n rijke oom uit het westen valt sterk te betwijfelen.

VOOR HET GEVAL JE ELDERS SOLLICITEERT

BEDRIJFSECONOMEN

Bij VB zien we je graag een goede start maken. Daar hebben we een geheel eigen kijk op. Jouw ambitie en inzet vormen daarbij de basis.

Vanuit één van onze 30 strategisch gespreide vestigingen krijg je al gauw direct contact met de klanten. Zo heb je snel zicht op de wereld achter de cijfers.

De zakelijke start moet echter parallel lopen aan je persoonlijke ontwikkeling. Dat zien wij als een gedeelde verantwoordelijkheid. Je krijgt dan ook voldoende ruimte om je verdere studie op de rit te houden. Bij je werk en studie kun je terugvallen op de steun van een ervaren collega.

VB is, met bijna 1.500 medewerkers, één van de 'grote vijf' accountantskantoren. Met klanten als gemeentes, ministeries, nutsbedrijven, ziekenhuizen, theaters en een groeiend aantal particuliere ondernemingen. In deze wereld achter de cijfers spelen niet alleen economische, maar ook maatschappelijke en politieke aspecten een rol.

Dat verklaart mede onze visie op de combinatie van leven, werk en studie. Schrijf aan Hayke Bakker, Coördinator Werving, Postbus 649, 2270 AP Voorburg. Dan weet je snel meer over de gevolgen die een start bij VB voor jou kan hebben.

 VB Groep

DE STARTERS VAN VB: SNEL THUIS IN DE WERELD ACHTER DE CIJFERS

AGENDA

15 oktober

Promotie P.T.J.G. Kee (Micro-economie) om 10.00 uur. Promotor: prof. dr J. Hartog.

27 oktober

'De markt', een Economie-festival in de Beurs van Berlage, georganiseerd door de Stichting voor Publieksverlichting over Wetenschap en Techniek (PWT). Meer informatie bij mw drs C. Lemmens (kamer 1.32, toestel 4327).

28 oktober

'Internationalisering: kansen en bedreigingen', congres georganiseerd door de SEF. Dagvoorzitter is prof. dr M.W. de Jong. Plaats: Randstadcomplex te Diemen, aanvang: 9.00 uur. Deelnamekosten: f 50,= (inclusief lunch en borrel). Meer informatie bij de SEF.

29 oktober

Promotie E.W. Mekkelholt (RU Leiden, daarvoor bij vakgroep Micro-economie) om 13.00 uur. Promotor: prof. dr J. Hartog.

1 november

Faculteitsraad-vergadering.

4 november

Faculteitsborrel vanaf 16.00 uur in de centrale hal E-H, met uitreiking van der Schroef onderwijsprijs.

9 november

Gebruikersdag computerprogramma DESIMP 2.0 (discrete event simulation in Pascal). Het programma duurt van 13.00 uur tot 18.00 uur en is geheel kosteloos. Plaats: Informatiseringscentrum van de UvA, Turfmarkt. Voor meer informatie: iec ProGAMMA, postbus 841, 9700 AV Groningen, telefoon: 050-636960. tnv M enno Punt.

12 november

'Waarderingsmethoden en -grondslagen', congres aan de FEE i.s.m. de Verzekeringskamer. Meer informatie bij prof. dr H. Wolthuis (Actuarieat & Econometrie, toestel 4364).

J Accuse

Henk Koster

Merkwaardig hoe vaak een economische drogreden een dubieuze milieclaim dekt, en vice versa.

Neem bijvoorbeeld spaarlampen, die goed zijn voor het milieu, lang meegaan en hun hoge aanschafprijs snel terugverdienen --- zegt het GEB. Een typisch rekensommetje licht toe dat een 20 Watt spaarlamp wel 400 kWh, of ongeveer 80 gulden, op gewone 100 Watt lampen bespaart. Helaas vergeet zo'n berekening de warmtebalans in een huishouding: elektrische energie in lampen wordt immers omgezet in warmte, zodat men stookkosten bespaart. We praten typisch over 2/3 van het jaarlijkse verbruik aan binnenverlichting, wat een besparing aan gas van wel 3/4 betekent omdat verwarmingsketels niet 100% efficiënt zijn. De feitelijke besparing in het voorbeeld is dan dichterbij 100 kWh, of 20 gulden, wat niet genoeg is om het prijsverschil tussen spaarlamp en gewone lampen te overbruggen.

Wel betekent die 100 kWh een besparing van het milieu, maar daar staat tegenover dat de spaarlamp uiteindelijk als chemisch afval het milieu weer meer belast dan gewone lampen. Het totale milieu-energieplaatje van spaarlampen ligt dus lang zo duidelijk niet als de economen van het GEB doen voorkomen.

Dichter bij huis moet de nieuwe "milieumok" in de UvA kantines en automaten aardewerk kopjes en wegwerpbekertjes vervangen. De mok dient te worden hergebruikt, maar heeft desondanks een twijfelachtige milieclaim. Zo is er een duidelijk nadeel vergeleken met aardewerk kopjes die kunnen worden schoongemaakt in efficiënte afwasmachines. Dat is minder belastend voor het milieu dan het individueel reinigen van milieumokken (met heet water en afwasmiddel, laten we hopen). Bij plastic wegwerpbekertjes is de milieubalans meer in evenwicht: de kosten per stuk van ongeveer 1 cent aan grondstoffen en energie zijn van dezelfde orde van grootte als die van heet water en afwasmiddel per schoonmaakbeurt.

De milieumok mag dan twijfelachtige pretenties hebben, minder onschuldig is de gedwongen invoering ervan. De culturele universiteit verliest een stukje politesse door het verdwijnen van stenen kopjes, en door de grove strafheffing van een kwartje per sukkel die alsnog een wegwerpbekertje uit een automaat trekt. En de ondernemende universiteit draait, onder het mom van milieubewustzijn, de eigen werknemers en studenten een poot uit door maar liefst 2,00 voor de milieumok te vragen. Men moest dit soort nevenactiviteit eens aanpakken.

Slotwoord

Erik Slot kamer 1.33

Een nieuw collegejaar. Er is een nieuwe lichter afgestudeerden, en er zijn ongeveer 550 nieuwe gezichten. Er is een nieuwe faculteitsraad aangetreden, en een nieuw studentbestuurslid benoemd. Dat nieuwe studentbestuurslid ben ik. Mijn naam is Erik Slot, en in de rubriek *Facts en Figures* op pagina 9, vertel ik iets over mezelf. Via deze column zal ik jullie op de hoogte houden over hetgeen er speelt in de bestuurlijke kringen van de faculteit. Voordat ik daarmee begin wil ik eerst Ellen Bien, mijn voorgangster in het faculteitsbestuur bedanken voor haar inzet en werkzaamheden van vorig collegejaar.

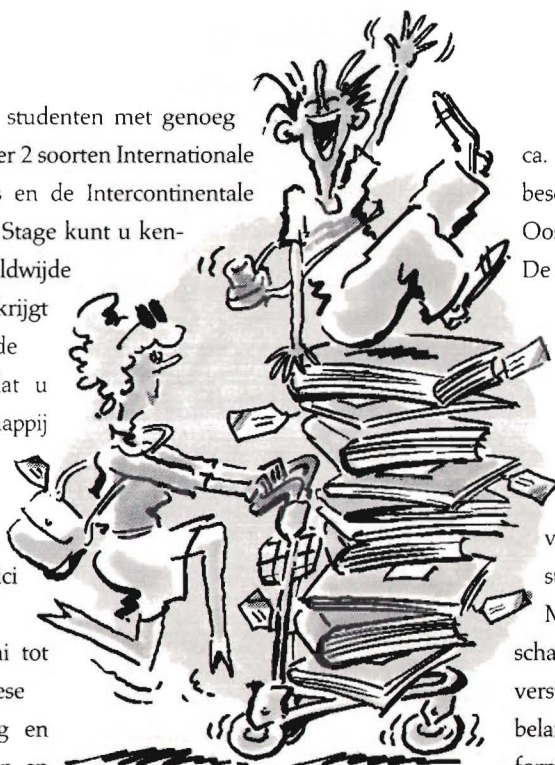
Dit collegejaar belooft een spannend jaar te worden. De meerjarenbegroting van de faculteit geeft aan dat er de komende 5 jaar drastisch bezuinigd moet worden. (Voor de liefhebbers van cijfers: naar verwachting daalt het budget van de faculteit van 20,3 miljoen dit jaar naar 17,1 miljoen in 1998). Het faculteitsbestuur is van mening dat een dergelijke teruggang in middelen de faculteit dwingt tot het maken van een goed plan, waarin de lange termijn-visie centraal moet staan. Concreet betekent dat dat er over nagedacht moet gaan worden hoe de faculteit er over 10 jaar uit moet zien. Dit houdt in dat er inhoudelijke keuzes gemaakt moeten gaan worden, en deze zullen van invloed zijn op het onderwijs en onderzoek aan de faculteit.

Als studentbestuurslid zal ik me er voor inzetten dat de bezuinigingen niet ten koste zullen gaan van de vernieuwing van het onderwijs zoals deze een jaar geleden in gang is gezet. Omdat de faculteit ook gefinancierd wordt op rendementen is het van belang dat deze zullen stijgen. In mijn visie is dat te bereiken door intensiever onderwijs, en meer en betere studiebegeleiding. Om het universitaire karakter van de opleidingen geen geweld aan te doen is ook vernieuwing en een betere organisatie van het onderzoek van belang. De wil van het faculteitsbestuur om onderwijs en onderzoek inhoudelijk en kwalitatief te verbeteren, ondanks de dalende budgetten, dwingt de faculteit tot het maken van de keuze welk onderzoek en welk onderwijs past in de faculteit van 2003. Dat zal niet gemakkelijk gaan, maar als een ieder de noodzaak hiertoe inziet moet het lukken. Het belooft een spannend jaar te worden, maar ook een jaar van grote uitdagingen!

Studenten met veel bagage gaan voor.

Voor ca. 30 veelbelovende studenten met genoeg persoonlijke bagage biedt Unilever 2 soorten Internationale Stages aan: de Europese Stages en de Intercontinentale Stages. Door een Internationale Stage kunt u kennismaken met het scala aan wereldwijde mogelijkheden bij Unilever. U krijgt daarnaast een goed inzicht in de werkwijze van Unilever doordat u bij een zelfstandige werkmaatschappij een eigen project uitvoert.

Europese Stages. Van de ca. 30 Europese Stageplaatsen zijn er 6 voor Nederlandse academici beschikbaar. De stageduur is precies 2 maanden: van 15 juni tot 15 augustus 1994. Er zijn Europese Stages op technisch, marketing en financieel gebied. Aan het begin en eind van deze stage komen alle Europese deelnemers bijeen voor een drie-daags seminar in één van de deelnemende landen. De uitwisseling van ervaringen tussen Europese studenten, met op de achtergrond de Europese eenwording, speelt hier een belangrijke rol.

Intercontinentale Stages. Er zijn ca. 25 Intercontinentale Stages beschikbaar, onder andere in het Verre Oosten, Zuid-Amerika, Afrika. De stageduur is ca. 3 maanden. Begin- en einddata bepaalt u in overleg met de werkmaatschappij. Er zijn Intercontinentale Stages op technisch, marketing en financieel gebied.

Om in aanmerking te komen voor een Internationale Stage studeert u uiterlijk medio 1995 af. Motivatie en persoonlijke eigenschappen als creativiteit, gezond verstand en teamspirit zijn meer van belang dan uw studierichting. Inschrijfformulieren, waarop u aangeeft

of u kiest voor een Europese of Intercontinentale Stage, vindt u bij uw studievereniging. Voor meer informatie kunt u bellen naar: Nederlandse Unilever Bedrijven B.V., sectie Management Development, tel.: 010-217 42 61. De inschrijftermijn sluit op 29 oktober 1993.

UNILEVER INTERNATIONALE STAGES 1994.

Column

BASISRECEPT

Deze keer wou ik volstaan met een recept (geschikt voor één jongeman):

Men neme twee bloemkolen, wat uien en snuive wat zout. Men rommele hier wat mee aan. Goed laten sudderen in een steelpan. Vervolgens pakke men de pan bij de steel en opene het raam en werpe het zaakje voor de voeten van een passerende staatsburger. Indien aangebrand reagere men naar smaak boosaardig op de beledigende toon van de passant. Men lope namelijk naar beneden en stappe op de man af en ramme hem zonder dralen op zijn smoel. Fijnstampen (in circa twee minuten). In zijn sop laten gaarkoken. Dan nemen men zijn fiets en fietse naar een dampende kroeg waar veel verliezers komen.

Men bestelle bier en jenever naar hartelust. Niet laten afkoelen. Maar er een potje van. Men roke zich te pletter. Dan kieze men een rijpe volle vrouw en biede haar vier alcoholhoudende drankjes aan zodat zij op aangename temperatuur kan komen. Even proeven.

Men wandele vervolgens volledig klem tesamen naar het huis van deze vrouw. Niet laten trekken, maar rustig laten rijzen. Wel warm houden om inzakken te voorkomen. Anders kunt u het schudden. Aldaar discussiëre men nog een half uur door over allerhande nieuwigheidjes en wetenswaardige zaken en biede haar dan aan om tezamen het bed te delen. Zet het vuur flink hoger. Goed kneden en blijven roeren tot het kookt. Circa één minuut laten doorkoken. (Niet laten droogkoken.) Stoom afblazen. Snel laten afkoelen. Even bijblijven.

men zwalke nadien naar huis. Overtollige vloeistoffen afgieten in een gracht. Niet morsen. Goed uit laten lekken. Thuis het lichaam ongeveer acht uur laten rusten.

Dit recept helpt uitstekend tegen grote honger, dorst en verstopping en is met enkele kleine wijzigingen ook geschikt voor een grote hongerige jongedame.

Variatietip: Indien geen rijpe volle vrouw voorradig neme men zes à zeven jenever extra.

Met dank aan Kees en Aster voor hun vakkundige adviezen.

Pieter den Haan

Roetersstraat 11

Na de studieadviseur, de bardame

en de blote jongen vonden we het tijd om eens een iets minder exotische (maar daarom niet minder interessante) bewoner van Roetersstraat 11 aan het woord te laten. Zo aan het begin van het jaar kom je dan al snel uit bij de nieuwe eerstejaars. We visten er een-tje uit.

Wat zijn zo je eerste indrukken van de FEE?

Gezellig, vooral de introductiedagen in Heino waren leuk. Ik heb er veel mensen leren kennen en daardoor voel je je al snel op je gemak. We worden echter wel meteen flink aan het werk gezet. Ik volg nu vier vakken: macro, bedrijfseconomie A, wiskunde en steun-wiskunde. Dit betekent dat ik vrij veel tijd aan mijn studie moet besteden wil ik het allemaal bijhouden. Het lijkt wel een soort shocktherapie zo aan het begin van het jaar.

Heb je dan wel tijd over voor andere dingen?

Ik roei sinds kort bij Skøll. Dit is een makkelijke en leuke manier om mensen in Amsterdam te leren kennen. Omdat ik nu moet afroeien zit ik minimaal drie keer per week in en om het clubhuis. Ik hoef niet perse bij een andere vereniging.

De eerstejaars: Saskia Egas-Reparaz

Als ik me over een jaar heel erg eenzaam voel ga ik misschien bij UNITAS. Maar zoiets wil ik zeker niet het eerste jaar doen. Dit jaar hoop ik ongeveer 80% van de tentamens halen. Daarna kan het tempo hopelijk een beetje dalen. Het lijkt me later in mijn studie wel leuk om iets binnen de faculteit te doen. Misschien iets in de politiek. Dat weet ik nog niet zeker, want ik wil mijn leven ook niet helemaal in het teken van de FEE laten staan. Ik zie mezelf overigens niet in vier jaar afstuderen. Ik denk dat het belangrijk is om ook andere dingen naast je studie te doen. In vier jaar afstuderen is niet zo moeilijk als je helemaal voor je studie gaat. Maar ik vind dat je je studietijd ook moet gebruiken om je als mens te ontplooien. Op zich heb je hier met je vijf jaar best wel tijd voor. Overigens heb ik voordat ik aan mijn studie begonnen ben een jaar aan een universiteit in San Francisco gestudeerd. Dat was een erg leerzaam jaar.

Waarom ben je eigenlijk economie gaan studeren?

Het leek me een erg interessante studie. Het slaat op zoveel aspecten van de samenleving.

Het prettige van economie vind ik dat ik me niet meteen vast hoeft te leggen. De eerste twee jaren zijn vrij algemeen. Pas daarna moet je een specialisatie kiezen. Het aantal keuzemogelijkheden is vrij groot. Ik kan

de bedrijfseconomische kant op maar ook een meer algemene kant. Hier hoort natuurlijk ook een heel scala van functies in het bedrijfsleven bij. Ik weet nog niet wat ik na mijn studie ga doen. De overheid trekt me overigens absoluut niet. Dat lijkt me veel te weinig dynamisch.

Zeger Stinis

R

McKinsey & Company is an international management consulting firm with 58 offices in 28 countries. We serve top management on matters of strategy, organization, and operations. Our mission is twofold: to help our clients make substantial and lasting improvements in their performance and to build a Firm that is able to attract, develop, and retain exceptional people.

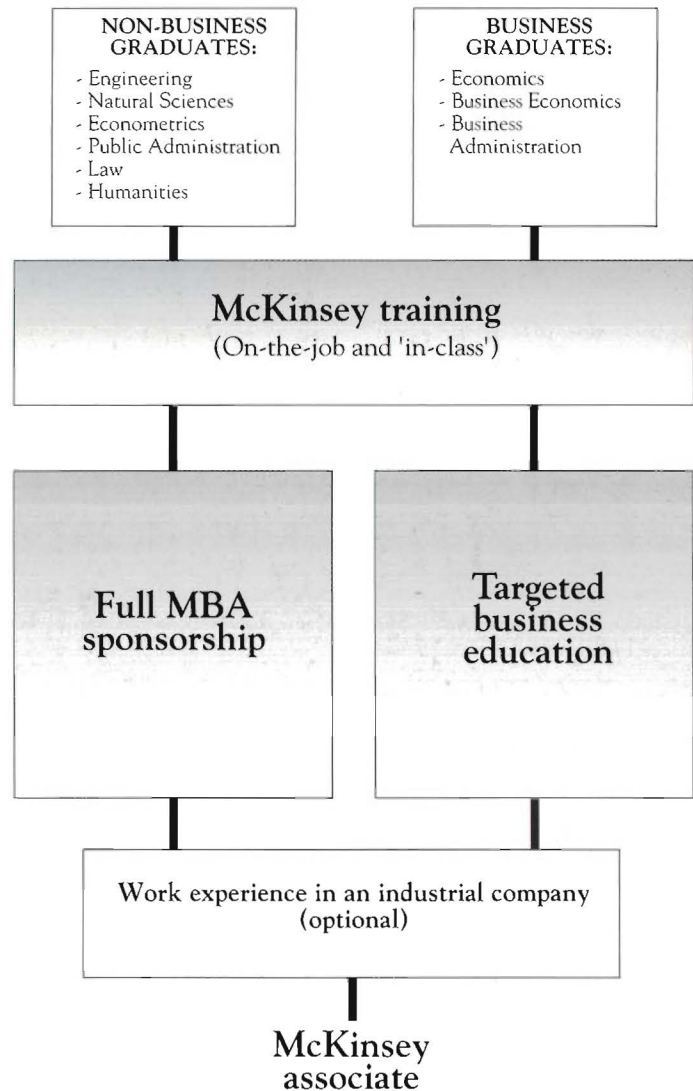
The McKinsey Development Program

The McKinsey Development Program offers talented recent university graduates the opportunity to set off for a promising career in business. As a "McKinsey fellow" you work while you learn and learn while you work as a member of our consulting teams.

We work with each fellow to create an individual 2- to 4- year program of working and learning, coupled with McKinsey training and business education. A fully sponsored MBA education at INSEAD is one of the possibilities.

The program is often the start of a McKinsey career for those who enjoy analytic, creative problem solving in a team environment and have an aptitude for it.

We look for highly motivated university graduates with outstanding analytic capabilities, numerical agility, a creative mind, and a strong drive for achieving results in serving our clients. A few years of additional education or work experience are welcome, but by no means a prerequisite. However, a strong personality, in which team spirit and leadership potential are combined, is essential.

To give you a closer look at the program and the application procedure, we have prepared a booklet. If you are interested in the McKinsey Development Program, we will be happy to send you a copy. Please write to: Monique Keuris, McKinsey & Company, Amstel 344, 1017 AS Amsterdam.

McKinsey & Company